

Prognózovanie vybraných daní na Slovensku

December 2006

Zhrnutie

Inštitút finančnej politiky (IFP) pokračuje v cykle predstavovania daní, ktoré sú súčasťou rozpočtovacieho procesu a spadajú do daňových príjmov verejnej správy. Predmetom predkladanej ekonomickej analýzy sú dane, ktoré nepatria výškou výnosu medzi výrazné, v roku 2005 tvorili len 5% z celkových daňových príjmov verejnej správy. Jedná sa o daň z príjmov fyzických osôb z podnikania, daň z príjmov vyberaná zrážkou, miestne dane a ostatné dane. Snahou IFP je priblížiť fungovanie týchto daní a poukázať na postup, ktorý IFP používa pri tvorbe rozpočtu verejnej správy.

Autori:

Jana Antalicová	<i>jantalicova@mfsr.sk</i>
Mária Galabová	<i>galabova@mfsr.sk</i>
Jana Králová	<i>jkralova@mfsr.sk</i>

Podakovanie:

Autorky ďakujú Zdenkovi Krajčírovi, vedúcemu oddelenia daňových príjmov a fiškálnych analýz, za neoceniteľné rady, námety a pripomienky. Taktiež ďakujú pracovníkom Sekcie daňovej a colnej MF SR za podnetné pripomienky.

Upozornenie:

Materiál prezentuje názory autoriek, ktoré nemusia nutne odzrkadľovať názory Ministerstva financií SR. Za prípadné chyby a omyly zodpovedajú samotné autorky.

Obsah

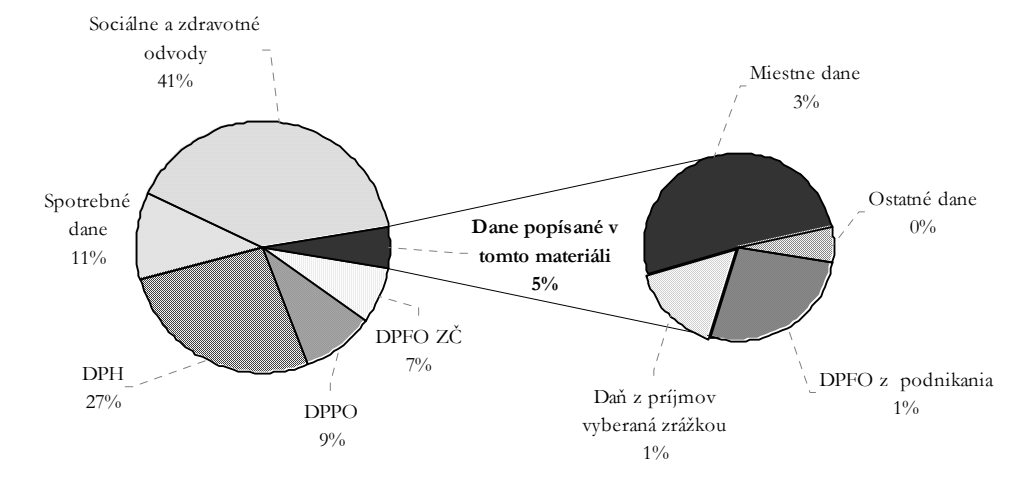
ÚVOD	4
I. DAŇ Z PRÍJMOV FYZICKÝCH OSÔB Z PODNIKANIA	6
I.1. Legislatíva v rokoch 1993 - 2006	6
I.2. Výnos dane	12
I.2.1. Hotovostné a akruálne plnenie	12
I.2.2. Rozpočet vs. skutočnosť.....	14
I.3. Prognózovanie výnosu dane	16
I.3.1. Makroprístup.....	16
I.3.2. Mikroprístup	18
II. DAŇ Z PRÍJMOV VYBERANÁ ZRÁŽKOU	19
II.1. Legislatíva v rokoch 1993 - 2006	19
II.2. Výnos dane	25
II.2.1. Hotovostné plnenie	25
II.2.2. Rozpočet vs. skutočnosť.....	27
II.3. Prognózovanie výnosu dane	27
III. MIESTNE DANE	30
III.1. Daň z nehnuteľností	30
III.1.1. Legislatíva v rokoch 1993 - 2006.....	30
III.1.2. Hotovostné plnenie a prognózovanie.....	33
III.2. Dane za špecifické služby	34
III.2.1. Legislatíva v rokoch 1993-2006.....	34
III.2.2. Hotovostné plnenie a prognózovanie dane	36
III.3. Daň z motorových vozidiel	37
III.3.1. Legislatíva v rokoch 1993 - 2006.....	37
III.3.2. Distribúcia dane a hotovostné plnenie	38
IV. OSTATNÉ DANE	41
IV.1. Majetkové dane	41
IV.1.1. Legislatíva.....	41
IV.1.2. Hotovostné plnenie	42
IV.2. Úhrada za dobývací priestor a uskladnenie plynov alebo kvapalín	44
IV.2.1. Legislatíva v rokoch 1993- 2006.....	44
IV.2.2. Hotovostné plnenie	44
IV.3. Dane z medzinárodného obchodu a transakcií	45
IV.3.1. Legislatíva v rokoch 1993 - 2006.....	45
IV.3.2. Hotovostné plnenie a prognózovanie dane	46
ZÁVER	48
PRÍLOHY.....	49
POUŽITÁ LITERATÚRA.....	52

Úvod

Inštitút finančnej politiky pokračuje v cykle predstavovania daní, ktoré sú súčasťou rozpočtového procesu a spadajú do daňových príjmov verejnej správy. Predmetom predkladanej ekonomickej analýzy sú dane, ktoré nepatria výškou svojho výnosu medzi najdôležitejšie. Jedná sa o daň z príjmov fyzických osôb z podnikania, daň vyberanú zrážkou, miestne dane a ostatné dane. Snahou IFP je priblížiť fungovanie týchto daní a poukázať na postup, ktorý IFP používa pri tvorbe rozpočtu verejnej správy. Tieto dane vykazujú pomerne stabilný podiel na HDP s výnimkou dane z príjmov fyzických osôb z podnikania a dane vyberanej zrážkou.

Nasledujúci graf zobrazuje podiel predmetných daní na celkových daňových príjmoch a odvodoch podľa skutočnosti za rok 2005. Podiel týchto daní je relatívne nízky, predstavuje cca 5% dosiahnutých daňových príjmov verejnej správy. Menší graf zobrazuje podrobnejšiu kvantifikáciu týchto daní. Miestne dane prispeli takmer 3% do rozpočtu verejnej správy. Výnosy dane z príjmov fyzických osôb z podnikania a dane vyberanej zrážkou dosahujú približne 1%. Ostatné dane sú takmer zanedbateľné.

Štruktúra hotovostného plnenia daní a sociálnych odvodov v roku 2005 (v %)

Zdroj: Ministerstvo financií SR

V súčasnosti existuje na Slovensku 31 druhov daní. Najväčší podiel (12 typov) tvoria miestne dane, nasledujú spotrebné dane a ostatné dane (5 druhov), dane z príjmov a dane z medzinárodného obchodu a transakcií (4 druhy). DPH, napriek tomu, že je jediná svojho typu, dosahuje 45% z celkového výnosu daňových príjmov. Tento materiál popisuje až 23 druhov daní, čo predstavuje 74% z celkového počtu daní, avšak len 5% z celkového objemu daňových príjmov.

Dokument je štruktúrovaný do troch hlavných kapitol. Prvá kapitola rozoberá *daň z príjmov fyzických osôb z podnikania* a je rozdelená do troch podkapitol, pričom v prvej je pozornosť venovaná hlavným legislatívnym zmenám, ktoré v období od roku 1993 až do roku 2005 nastali. V ďalšej časti je popísaný vývoj hotovostného výnosu dane, zároveň sú popísané metodické a numerické rozdiely medzi hotovostným a akruálnym výnosom. Tretia podkapitola prezentuje možné prístupy prognózovania výnosu dane, zároveň upozorňuje na

problémy, na ktoré IFP naráža pri procese prognózy. Jedná sa v prevažnej väčšine o nedostatok relevantných údajov a nie vždy príliš jednoznačnú koreláciu s makroekonomickými veličinami.

Druhá časť tohto materiálu je venovaná *zrážkovej dani*. Na začiatku sa rozoberá legislatíva a jej zmeny v minulosti, nasleduje opis dane a jej skutočného výnosu do rozpočtu, úspešnosti prognózovania a posledná časť opisuje prognózovanie tejto dane.

Predmetom tretej kapitoly sú *miestne dane*. Podľa súčasnej legislatívy patria medzi miestne dane daň z nehnuteľností, dane za špecifické služby a daň z motorových vozidiel. Pre každú daň sú popísané hlavné legislatívne zmeny od roku 1993 po súčasnosť. Časť je venovaná vývoju hotovostného plnenia, ktorý je z pohľadu verejných financií pomerne nízky. Obce a vyššie územné celky si rozpočtujú výnosy samostatne. IFP pre účely rozpočtu udáva preto len indikatívne odhady týchto daní a z uvedeného dôvodu nie sú vyvinuté žiadne štrukturálne modely na prognózovanie výnosov.

Štvrtá kapitola rozoberá *ostatné dane*, kde sú zaradené majetkové dane (daň z dedičstva, daň z darovania, prevodu a prechodu nehnuteľností), úhrada za dobývací priestor a uskladnenie plynov a kvapalín a dane z medzinárodného obchodu a transakcií. Podobne ako v predchádzajúcich kapitolách, aj v tomto prípade je zachovaná štruktúra popisu jednotlivých daní. Z legislatívy sú vybrané len najvýznamnejšie zmeny, ktoré ovplyvnili hotovostný výnos daní. Z pohľadu verejných financií je výnos týchto daní zanedbateľný.

IFP zodpovedá za prognózy všetkých uvedených daní s výnimkou miestnych daní a daní, ktoré boli zrušené. Výnos miestnych daní si rozpočtujú obce a VÚC samostatne, IFP prezentuje len indikatívne odhady výnosov, a teda nenesie zodpovednosť za prípadné odchýlky skutočnosti od rozpočtu. Medzi zrušené dane patria majetkové dane, ktoré boli zrušené k 31.12.2004, a dovozná prirážka, ktorá sa zrušila v roku 2002. Napriek ich zrušeniu však do štátneho rozpočtu naďalej plynú dobiehajúce platby.

I. Daň z príjmov fyzických osôb z podnikania

Daň z príjmov fyzických osôb z podnikania (DPFOp) je súčasťou priamych daní. Pokiaľ ide o výnos možno v rámci tejto dane rozlišovať tri skupiny daňovníkov. Najväčšou skupinou sú samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO) a v rámci nej živnostníci. Ďalším typom sú fyzické osoby, ktorým plynú príjmy z prenájmu, kapitálového výnosu alebo iných príjmov. Ak má táto skupina daňovníkov zároveň aj príjmy zo závislej činnosti alebo SZČO, resp. živnosti ide o tretí typ daňovníkov.

I.1. Legislatíva v rokoch 1993 - 2006

Zdanenie príjmov fyzických a právnických osôb je legislatívne upravené v zákone č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2004. Tomuto zákonu predchádzal zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov, v znení neskorších predpisov, (s účinnosťou od 1. 1. 2000) a zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov, v znení neskorších predpisov (účinný od 1. 1. 1993). Možno konštatovať, že v zásade ostali princípy zdaňovania fyzických osôb počas celého obdobia 1993-2006 zachované. Najvýraznejšie úpravy sa týkali výšky nezdaniteľných častí dane a sadzby dane. Na daň z príjmov fyzických osôb z podnikania sa vzťahovali tie isté pravidlá ako na závislú činnosť a tie boli predmetom materiálu IFP „EA5 Prognóza dani z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti“. V tejto časti predkladaného materiálu sa zameriame len na hlavné rozdiely, resp. špeciálne režimy, ktoré bolo možné uplatniť v rámci dane z podnikania.

Daňovník

Daňovníkmi dane z príjmov fyzických osôb z podnikania sú fyzické osoby, ktorým plynú príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti, z prenájmu. Do výnosu dane z príjmov fyzických osôb zároveň spadajú aj daňovníci majúci príjmy z kapitálových a iných príjmov.

Základ dane

Pri dani z príjmov z podnikania je základ dane tvorený agregáciou tzv. čiastkových základov dane, t.j. základ dane zo závislej činnosti, z podnikania alebo SZČO, z kapitálového majetku alebo ostatných príjmov. Čiastkové základy dane sú vypočítané ako rozdiel medzi jednotlivými druhmi príjmov a zákonom ustanovenými výdavkami.

Príjmami z podnikania sú

- a) príjmy z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva
- b) príjmy zo živnosti
- c) príjmy z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov
- d) príjmy spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti a komplementárov komanditnej spoločnosti

Príjmami z inej samostatnej zárobkovej činnosti (SZČO), ak nepatria do vyššie uvedených príjmov, sú príjmy

- a) z použitia alebo z poskytnutia práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva vrátane autorských práv a práv príbuzných autorskému právu, a to vrátane príjmov z vydávania, rozmnožovania a rozširovania literárnych a iných diel na vlastné náklady,
- b) z činností, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním,
- c) znalcov a tlmočníkov za činnosť podľa osobitného predpisu

Príjmami z kapitálového majetku sú úroky a ostatné výnosy z cenných papierov, z vkladov na vkladných knižkách, úroky na účte stavebného sporiteľa a z bežného účtu; úroky z poskytnutých úverov a pôžičiek, úroky z hodnoty splateného vkladu v dohodnutej výške spoločníkov verejných obchodných spoločností, dávky z doplnkového dôchodkového sporenia a iné.

Príjmami z prenájmu, sú príjmy z prenájmu nehnuteľností.

Ostatnými príjmami sú príjmy z príležitostných činností vrátane príjmov z príležitostnej poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva a z príležitostného prenájmu hnutel'ných vecí, príjmy z prevodu vlastníctva nehnuteľností, príjmy z predaja hnutel'ných vecí, príjmy z prevodu opcí, príjmy z prevodu cenných papierov; výhry v lotériách a iných podobných hrách a výhry z reklamných súťaží a žrebovaní, príjmy z derivátových operácií a iné.

Súčasťou výdavkov sú **odvody na sociálne a zdravotné poistenie**. Výška odvodov do Sociálnej poisťovne sa u SZČO, resp. živnostníka vypočítava z polovici základu dane za predchádzajúce zdaňovacie obdobie, pri zdravotných odvodoch je vymeriavací základ určený ako podiel základu dane a konštanty, ktorá je zákonom stanovená na 2,14. Sadzby poistného do jednotlivých fondov platné v roku 2006 sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Výška sadzieb poistného do fondov sociálneho a zdravotného zabezpečenia pre závislú činnosť a pre živnostníkov a SZČO platných v roku 2006			
	Zamestnanec	Zamestnávateľ	SZČO
Nemocenské poistenie	1,4%	1,4%	4,4%
Zdravotné poistenie	4,0%	10,0%	14,0%
Starobné poistenie ¹	4,0%	14,0%	18,0%
Invalidné poistenie	3,0%	3,0%	6,0%
Poistenie v nezamestnanosti	1,0%	1,0%	0,0%
Rezervný fond soc. poistenia	-	4,75%	4,75%
Úrazové poistenie	-	0,8%	-
Garančný fond	-	0,25%	-
Spoľu	13,4%	35,2%	47,15%

Podľa súčasnej legislatívy je na Slovensku nerovnomerné daňovo-odvodové zaťaženia zamestnanca a živnostníka. V nasledujúcom boxe je uvedený ilustratívny príklad, ktorý dokumentuje túto skutočnosť.

¹ Ak je daňovník sporiteľom podľa zákona č. 43/2004 Z.z. o starobnom dôchodkovom sporení, 9% z uvedeného starobného poistného sa prevádza na účet dôchodkovej správcovskej spoločnosti.

Porovnanie daňovo – odvodového zaťaženia zamestnanca a SZČO

Cieľom je ilustrovať rozdielne efektívne daňové zaťaženie medzi zamestnancom a samostatne zárobkovo činnou osobou. Nasledujúci príklad predpokladá, že zamestnanec za svoju činnosť - prácu - dostane hrubú mzdu a výsledkom podnikateľskej činnosti SZČO bude zisk. Pre správne porovnanie sme stanovili rovnaké počítačové podmienky, t.j. náklady práce zamestnanca determinované jeho hrubou mzdou a hospodársky výsledok u SZČO vo výške 25 000 Sk.

zamestnanec			SZČO		
(1)	Náklady práce	25 000	(1)	Prijmy – výdavky (bez odvodov)	25 000
(2)	Odvody platené zamestnávateľom	6 511	(2)	Odvody	4 697
(3)=(1)-(2)	Hrubá mzda	18 489	(3)=(1)-(2)	Základ dane	20 303
(4)	Odvody platené zamestnancom	2 479	(4)	Odpočítateľná položka	7 568
(5)=(3)-(4)	Základ dane	16 010	(5)=(3)-(4)	Základ dane po uplatnení OP	12 735
(6)	Odpočítateľná položka	7 568	(6)=(5)×19%	Daň	2 420
(7)=(5)-(6)	Základ dane po uplatnení OP	8 442	(7)=(1)-(2)-(6)	Čistý zisk	17 883
(8)=(7)×19%	Daň	1 604			
(9)=(3)-(4)-(8)	Čistý príjem	14 406			
(10)=(2)+(4)+(8)	Povinné platby	10 594	(8)=(2)+(6)	Povinné platby	7 117
(11)=(10)/(1)	Efektívne daňové zaťaženie	42%	(9)=(8)/(1)	Efektívne daňové zaťaženie	28%

sadzba	zamestnanec	SZČO
Odvody	13,4+35,2=48,6%	47,15%
Daň	19%	19%
Spolu	67,6%	66,15%

Nech zamestnanec poberá mesačnú hrubú mzdu vo výške približne 18 500 Sk. Náklady jeho práce sú 25 000 Sk (hrubá mzda a príspevky do fondov sociálneho a zdravotného zabezpečenia platené zamestnávateľom). Efektívne daňové zaťaženie je 42%.

Nech pre SZČO je rozdiel medzi príjmami a vynaloženými výdavkami 25 000 Sk, pričom vo výdavkoch ešte nie sú zohľadnené platby do fondov, ktoré sa platia zo základu dane dosiahnutého v predchádzajúcom zdaňovacom období. Kvôli zjednodušeniu predpokladajme, že základ dane dosahuje rovnakú úroveň ako v predchádzajúcom roku. Efektívne daňové zaťaženie je 29%.

Napriek faktu, že celková legislatívou určená sadzba daní a odvodov je v oboch prípadoch takmer rovnaká, efektívna daň zamestnanca je výrazne vyššia ako u SZČO. Tento rozdiel je spôsobený najmä tým, že vymeriavací základ SZČO pre odvody do SP sa počíta len z polovice základu dane, pre odvody do ZP je vymeriavací základ ešte o niečo nižší (1/2,14). Vymeriavací základ pre odvody platené zamestnancom aj jeho zamestnávateľom je hrubá mzda zamestnanca.

Od roku 1993 mal daňovník možnosť uplatňovať si výdavky v rozsahu, ktorý povoľuje zákon. Ak si daňovník neuplatnil daňové výdavky preukázateľne vynaložené na dosiahnutie, zabezpečenie a udržanie príjmu z podnikania alebo inej samostatnej zárobkovej činnosti, mohol si uplatniť výdavky vo výške:

- 60% z príjmov z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva
- 35% z autorských práv,...
- 25% z príjmov zo živnosti, z podnikania vykonávaného na základe iného ako živnostenského oprávnenia.

Táto možnosť ostala daňovníkom aj v súčasnosti vo forme tzv. paušálnych výdavkov, ktorých výška je stanovená na 60% pre remeselnú živnosť a pre ostatnú činnosť na 40%.

Paušálne výdavky sa vzťahujú na daňovníka, ktorý nie je platiteľom DPH a neuplatňuje si preukázateľné daňové výdavky.

V porovnaní so stavom pred rokom 2004 sa znížil počet odpisových skupín, zaviedli sa voľnejšie pravidlá pre odpisovanie hmotného a nehmotného majetku, pre uznávanie niektorých daňových výdavkov a pre umorovanie daňovej straty.

Do roku 2004 si mohol daňovník uplatniť príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie v rámci daňových výdavkov v maximálnej výške 24 000 Sk za rok, najviac však do výšky 10% z nadobudnutých príjmov. Od roku 2005 sa príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie uplatňujú v rámci odpočítateľných položiek. Daňovník si môže uplatniť aj príspevky na životné poistenie a účelové sporenie. Celková suma všetkých troch položiek však nesmie presiahnuť 12 000 Sk ročne.

Pre daňovníkov, ktorí majú príjmy z podnikania alebo inej samostatnej činnosti, sa zúžili možnosti zníženia základu dane. Ostala len **odpočítateľná položka** na daňovníka a jeho nepracujúcu manželku (manžela) žijúceho s daňovníkom v jednej domácnosti. Hodnota odpočítateľnej položky sa naviazala na vývoj životného minima, zatiaľ čo dovtedy boli odpočítateľné položky dané fixnou sumou. Ročná nezdaniteľná časť na daňovníka a na manželku (manžela), ktorá nemá vlastný príjem, bola definovaná ako 19,2-násobok životného minima platného k 1. januáru príslušného zdaňovacieho obdobia.

Odpočítateľná položka na nezaopatrené dieťa sa zmenila na tzv. daňový bonus, ktorým sa však neznižuje základ dane, ale odpočítava sa od výslednej dane (t.j. výsledok môže byť aj negatívny, čo znamená platbu od štátu). Uplatniť si ho môže ktorýkoľvek z rodičov v prípade pracovnej činnosti, avšak na jedno dieťa si bonus môže uplatňovať len jeden z rodičov. K 1.1.2004 bola jeho výška stanovená na 400 Sk mesačne, v septembri 2005 bola zvýšená na 450 Sk mesačne a s účinnosťou od 1.1.2006 sa zvýšila na 540 Sk. S účinnosťou od 1.7.2007 sa bude daňový bonus indexovať v závislosti od rastu životného minima.

V rámci zákona o dani z príjmov existuje skupina príjmov, na ktoré sa nevzťahuje zdanenie, nakoľko sú oslobodené od dane. Pred daňovou reformou bolo možné uplatniť špeciálne režimy a sadzby, ktoré sa viazali na zákonom vymedzenú činnosť. Zákon bol v dôsledku existencie viacerých oslobodení, resp. úľav, neprehľadný a komplikoval daňový systém. Po reforme sa výrazne zredukoval počet oslobodení. Nasledujúci box poskytuje prehľad vybraných oslobodení platných podľa súčasnej legislatívy.

Oslobodenie od dane

- ✓ Finančné prostriedky plyniúce z grantov poskytovaných na základe medzinárodných zmlúv.
- ✓ Úroky a iné výnosy z vkladov, z úverov a pôžičiek, z výnosov podielových listov, dlhopisov, vkladových certifikátov, depozitných certifikátov, pokladničných poukázok, vkladových listov a iných cenných papierov a vkladov postavených im na roveň plyniúce zo zdroja na území Slovenskej republiky fyzickej osobe, ktorá je daňovníkom iného členského štátu Európskej únie a ktorá je konečným príjemcom takýchto príjmov,
- ✓ Výnosy zo štátnych dlhopisov Slovenskej republiky vydaných a registrovaných v zahraničí
- ✓ Výhry v lotériách a iných podobných hrách prevádzkovaných na základe povolenia
- ✓ Prijaté ceny alebo výhry hodnote neprevyšujúcej 5 000 Sk za cenu alebo výhru
- ✓ Plnenia z poistenia osôb okrem plnenia z poistenia pre prípad dožitia určitého veku alebo doplnkového dôchodkového sporenia
- ✓ Plnenia poskytované ozbrojenými silami vojakom základnej služby, vojakom náhradnej služby, vojakom prípravnej služby a žiakom vojenských škôl
- ✓ Vecné dary alebo peňažné dary poskytované príslušníkom Hasičského a záchranného zboru
- ✓ Z predaja nehnuteľnosti, na ktorú sa nevzťahuje oslobodenie po uplynutí piatich rokov odo dňa jej nadobudnutia alebo jej vyradenia z obchodného majetku
- ✓ Z predaja nehnuteľnosti nadobudnutej dedením (postupným dedením) v priamom rade alebo niektorým z manželov okrem nehnuteľnosti, na ktorú sa vzťahuje oslobodenie od dane ak uplynie aspoň päť rokov odo dňa nadobudnutia tejto nehnuteľnosti preukázateľne do vlastníctva alebo spoluvlastníctva poručiteľa (poručiteľov) alebo vyradenia z obchodného majetku
- ✓ a iné...

Sadzba dane

Od roku 1993 existovalo v rámci dane z príjmov fyzických osôb zväčša päť základných sadzieb, ktoré sa vzťahovali k príslušnému pásmu podľa výšky dosiahnutého príjmu. Veľkosť pásiem rovnako ako aj výška a počet sadzieb sa počas tohto obdobia niekoľkokrát menili.

V roku 2000 bol zavedený osobitný spôsob zdaňovania (tzv. **paušálna daň**), ktorý si daňovník mohol uplatniť, ak nebol registrovaným platiteľom DPH a spotrebnej dane a úhrn jeho príjmov v predchádzajúcom zdaňovacom období nepresiahol 2 mil. Sk

Platné sadzby paušálnej dane	
Dosiahnutý príjem do	Sadzba dane
500 000 Sk	2,00%
1 000 000 Sk	2,25%
1 500 000 Sk	2,50%
2 000 000 Sk	2,75%

Zdroj: Ministerstvo financií SR

V prvých dvoch rokoch vykonávania činnosti bola daňovníkovi navyše poskytnutá úľava na paušálnej dani vo výške 100% a vo výške 50% v ďalšom roku (ak pred začatím vykonávania činnosti bol sám registrovaný na Národnom úrade práce (NÚP), alebo zamestnal ľudí registrovaných na NÚP alebo bol po ukončení štúdia, prípadne výcviku.)

Centrálным bodom daňovej reformy bolo zavedenie jednotnej sadzby dane z príjmov vo výške 19%. Paušálna daň bola zrušená, daňovníkom však ostala možnosť uplatnenia paušálnych výdavkov, ktoré boli spomenuté vyššie.

Platba dane

Daňovník je povinný platiť v priebehu roka **preddavky** na daň alebo priamo uhradí daň pri podaní daňového priznania. V prípade fyzických osôb, ktoré majú príjem z prenájmu alebo iného kapitálového majetku, je daň uhradená v súlade s daňovým priznaním a v takomto prípade sa preddavky na daň neplatia. Preddavky na daň platia živnostníci a samostatne zárobkovočinné osoby. Výška preddavkov závisí od poslednej známej daňovej povinnosti. Na základe nej potom daňovník platí preddavky buď na mesačnej alebo kvartálnej báze. V prípade, že daň nedosiahla zákonom stanovenú dolnú hranicu, daňovník nie je povinný platiť preddavky a daň zaplatí pri podaní daňového priznania.

Ak je suma uhradených preddavkov nižšia ako vypočítaná daňová povinnosť, ide o **nedoplatok** dane a daňovník je povinný tento uhradiť v termíne podania daňového priznania. V prípade, ak sú zaplatené preddavky vyššie ako daň uvedená v daňovom priznaní, jedná sa o **preplatok** na dani a v takomto prípade sa tento použije na zaplatenie nasledujúceho preddavku alebo ho Daňové riaditeľstvo pošle na účet daňovníka. Vysporiadane preplatku na dani musí byť realizované najneskôr do 40 dní od podania daňového priznania.

Od roku 2002 majú fyzické osoby možnosť poukázať časť svojej zaplatenej dane na osobitný účel (verejnoprospešné aktivity mimovládnych neziskových organizácií). V rokoch 2002 a 2003 bola výška určená 1% zo zaplatenej dane. Spustením daňovej reformy sa zmenil systém zdaňovania pre fyzické osoby, zároveň sa zvýšila výška **asignácie** dane určenej tretiemu sektoru z pôvodného 1% na súčasné 2%.

Pred rokom 2004 existovali štyri typy daňových priznaní, ktoré sa líšili v závislosti od predmetu činnosti alebo typu oslobodenia, resp. uplatnenia špeciálneho režimu zdanenia (paušálna daň, paušálne výdavky,...). S účinnosťou od 1.1.2004 podávajú všetci daňovníci jednotné daňové priznanie bez ohľadu na predmet činnosti², čo podstatne zjednodušilo systém deklarovania dane a zároveň znížilo administratívne náklady.

Zvýšila sa suma príležitostných príjmov, ktoré sú oslobodené od dane, z pôvodných 10 000 Sk na 5-násobok životného minima (v roku 2006 suma predstavovala 23 650 Sk). Zároveň sa zvýšila hranica na platenie preddavkov na daň z 10 000 Sk na súčasných 20 000 Sk za poslednú známu daňovú povinnosť.

---

² Stručná charakteristika dovtedy existujúcich daňových priznaní je uvedená v Prílohe č. 1.

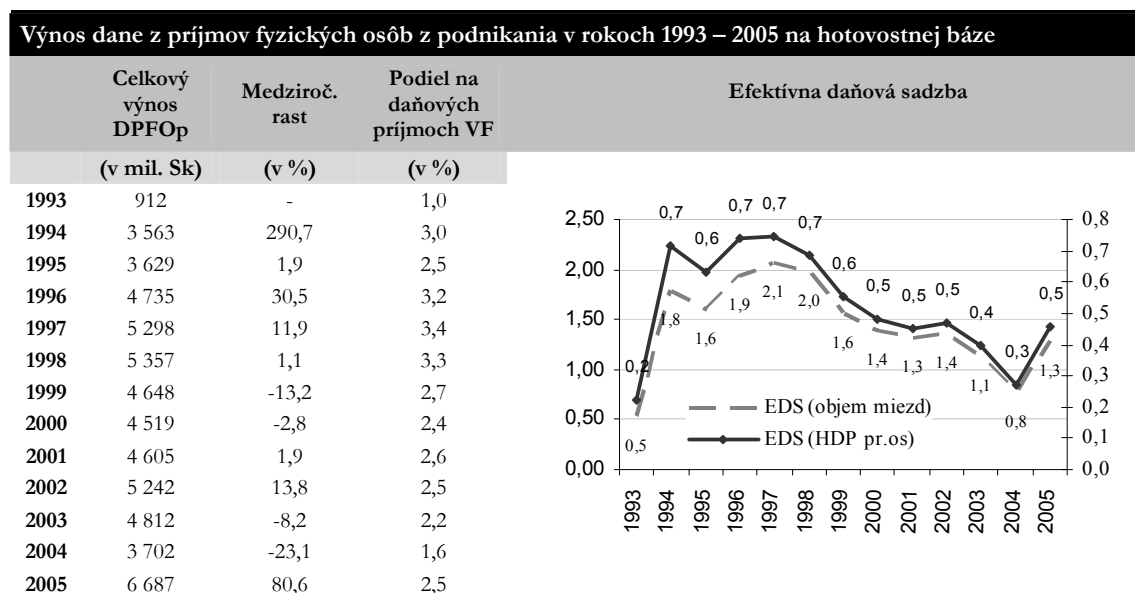
I.2. Výnos dane

I.2.1. Hotovostné a akruálne plnenie

Hotovostné plnenie

Vývoj výnosu dane z príjmov fyzických osôb z podnikania je s výnimkou roka 2004 pomerne stabilný, predstavuje približne 2,5% z celkových daňových príjmov verejných financií. Nasledujúci graf ilustruje vývoj dane prostredníctvom efektívnej daňovej sadzby (EDS). Efektívna daňová sadzba je vyjadrená ako podiel výnosu dane na príslúchajúcej makroekonomickej základni, pričom v prvom prípade je znázornená prostredníctvom objemu miezd, v druhom ako podiel výnosu na HDP. Výrazné zlomy, resp. odchylenie sa od dlhodobého trendu predstavujú legislatívne zmeny. Je zrejmé, že obe krivky majú klesajúci trend, čo potvrdzuje, že daňové zaťaženie sa znižuje.

Hotovostné plnenie dane z príjmov fyzických osôb bolo ovplyvnené možnosťou asignácie zo zaplatenej dane, ktoré sa zaviedlo od roku 2002 vo výške 1% a od roku 2004 sa táto možnosť zvýšila na 2%. DR SR vykazuje sumu prostriedkov, ktoré sa fyzické osoby rozhodli poukázať neziskovým organizáciám, v rámci jedného účtu. K dispozícii je len agregovaný počet fyzických osôb a príslušná suma, ktorá bola nimi poukázaná tretiemu sektoru. Suma asignovanej dane znižuje iba výnos dane z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti, a teda nie je možné určiť presnú čiastku, ktorú previedli daňovníci – živnostníci alebo SZČO, hotovostný výnos dane z príjmov z podnikania nie je ovplyvnený.

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Spustením fiškálnej decentralizácie (od 1.1.2005) sa upravili pravidlá prerozdelenia výnosu dane z príjmov fyzických osôb z podnikania medzi subjekty verejnej správy. Pred rokom 2005 bola výška podielu určená obciam stanovená fixnou čiastkou z rozpočtovaného výnosu DPFO zo závislej činnosti. Podľa zákona č. 564/2004 Z.z. o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve je pre príslušný rozpočtový rok pre obce určená

suma vo výške 70,3% a pre vyššie územné celky 23,5% z celkového výnosu DPFO. Zvyšná suma, teda 6,2% z celkového výnosu sa stáva príjmom štátneho rozpočtu.

Akruálne plnenie

Akruálna daň je agregovaná daňová povinnosť z daňových priznaní upravená o koeficient vymožitelnosti (ten vyjadruje mieru vymožitelnosti nedoplatkov na dani) a sankcie. Koeficient vymožitelnosti sa stanovuje na základe historických hodnôt.

Počnúc rokom 2007 prejde MF SR na novú metodiku ESA95, ktorú odporúča EUROSTAT krajinám, kde je problematické získať údaje z daňových priznaní. Podľa novej metodiky, tzv. posunutého hotovostného plnenia, zodpovedá akruálna daň platbe preddavkov a sankcií v mesiacoch január až december bežného roka a hotovostnému vyrovnaní dane v mesiacoch január až júl v nasledujúcom roku, ktoré sa predmetne viaže k daňovej povinnosti za predchádzajúce zdaňovacie obdobie.

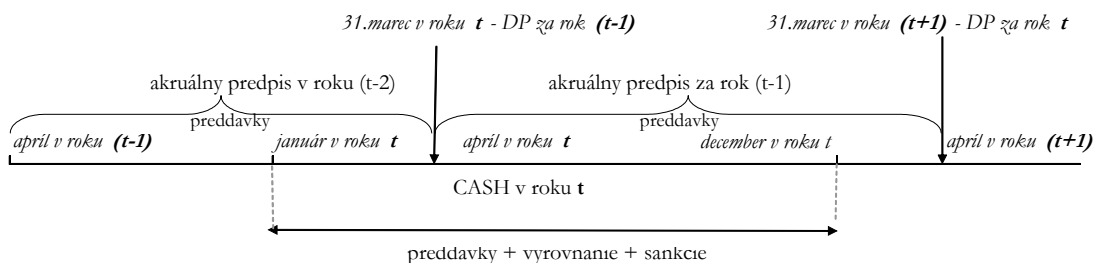
$$AKRUAL\_DPFOp_t = \sum_{x=1}^{12} preddavky(x)_t + \sum_{x=1}^7 vyrovnanie(x)_{t+1} + \sum_{x=1}^{12} ostatne(x)_t$$

pričom $preddavky(x)_t$ znamenajú zaplatené preddavky v mesiaci január až december v roku t ; $vyrovnanie(x)_{t+1}$ znamená vyrovnanie realizované v mesiaci január až júl v roku $(t+1)$ a $ostatne(x)_t$ vyjadrujú sankcie, penále alebo iné platby v mesiaci január až december v roku t .

Vzťah medzi hotovostným a akruálnym výnosom

Dá sa veľmi zjednodušene povedať, že hotovostným plnením dane z príjmov z podnikania sú všetky prostriedky, ktoré za kalendárny rok pribudnú na účte fyzických osôb z podnikania v Štátnej pokladnici. Ročný údaj akruálneho výnosu nie je možné získať v danom kalendárnom roku (v porovnaní s hotovostným plnením), nakoľko agregácia daňových priznaní sa realizuje až do októbra, prípadne novembra nasledujúceho roka³.

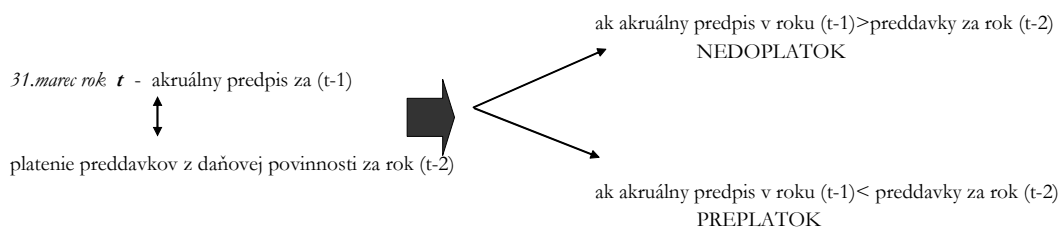
Nasledujúca schéma bližšie približuje princíp fungovania hotovostného princípu a vzťah medzi hotovostným a akruálnym výnosom.

Výnos dane na hotovostnom princípe je suma prijatých preddavkov v mesiacoch január až december v príslušnom roku. Je dôležité si uvedomiť, že pokiaľ za prvé tri mesiace platí daňovník preddavky na daň vypočítanú späť 2 rokov, počnúc aprílom začína platiť preddavky na daň za predchádzajúce zdaňovacie obdobie, teda z poslednej známej

³ Legislatíva umožňuje podať daňové priznanie pre vybrané subjekty až do konca septembra

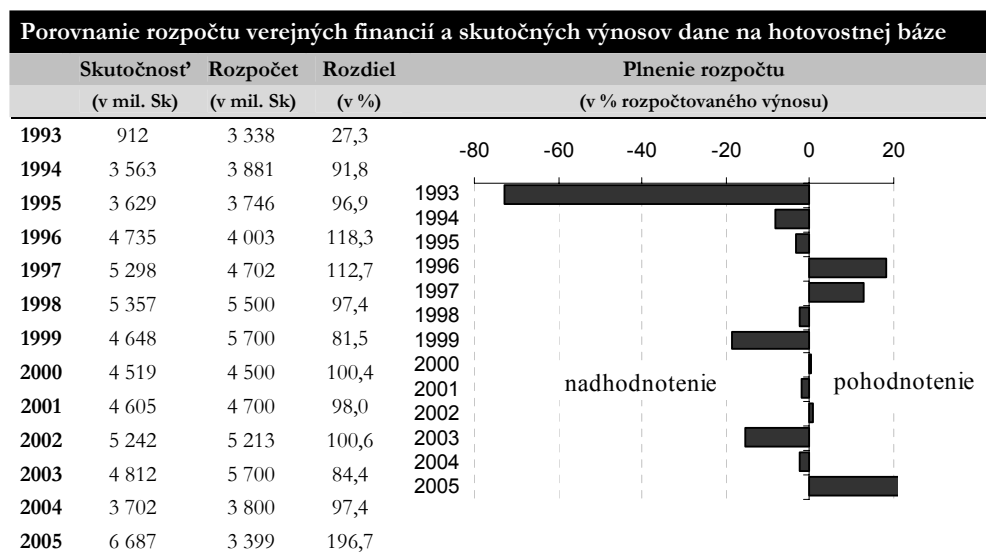
povinnosti. Ak dôjde k rozdielu medzi uhradenými preddavkami na daň, ktoré daňovník platil počas roka, a daňovou povinnosťou, ktorú uviedol v daňovom priznaní, nastáva vyššie spomínané vyrovnanie dane. Hotovostný výnos v bežnom roku zahŕňa teda preddavky, vyrovnanie dane a sankcie.

Na rozdiel od ostatných daní, pre daň z príjmov fyzických osôb z podnikania existujú údaje v metodike ESA95 len od roku 2003, aj to iba podľa starej metodiky. Do tohto obdobia bola táto daň vykazovaná v rámci dane z príjmov z fyzických osôb (teda závislá činnosť a podnikanie spolu). Nakoľko ešte stále prebiehajú rokovania so Štatistickým úradom SR ohľadom novej metodiky, definitívne údaje momentálne nie sú k dispozícii.

1.2.2. Rozpočet vs. skutočnosť

Jedným z ukazovateľov úspešnosti prognózovania daní na MF SR je porovnanie rozpočtu a skutočnosti. Ak skutočný výnos nedosiahne rozpočtovanú hodnotu, hovoríme o jeho nadhodnotení, v opačnom prípade dochádza k jeho podhodnoteniu. Z pohľadu štátneho rozpočtu, resp. rozpočtu verejných financií predstavuje nadhodnotenie výnosu väčšie riziko, pretože môže viesť k prehĺbeniu deficitu verejných financií. Nasledujúci graf ilustruje úspešnosť prognózy tejto dane. Je zrejmé, že úspešnosť MF SR je pomerne nízka, odchýlky skutočného výnosu od rozpočtovaného sú vo vybraných rokoch volatílné.

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Pri prognóze dane z príjmov z podnikania je potrebné zohľadniť okrem vývoja makroekonomických ukazovateľov najmä dve skutočnosti, ktoré priamo vyplývajú

z charakteru dane. Prvým faktom je, že do jej výnosu spadajú všetky ostatné príjmy, ktoré fyzická osoba nadobudne inou formou ako zo živnosti. Z pohľadu prognózy dane to má podstatný vplyv na výnos, avšak vzhľadom k tomu, že neexistujú žiadne relevantné údaje o počte osôb, ktoré majú príjmy z prenájmu, kapitálových výnosov, prípadne iných príjmov a ani distribúcia príjmov najväčšej skupiny, ktorá spadá pod výnos tejto dane - živnostníkov, miera neistoty prognózy rastie.

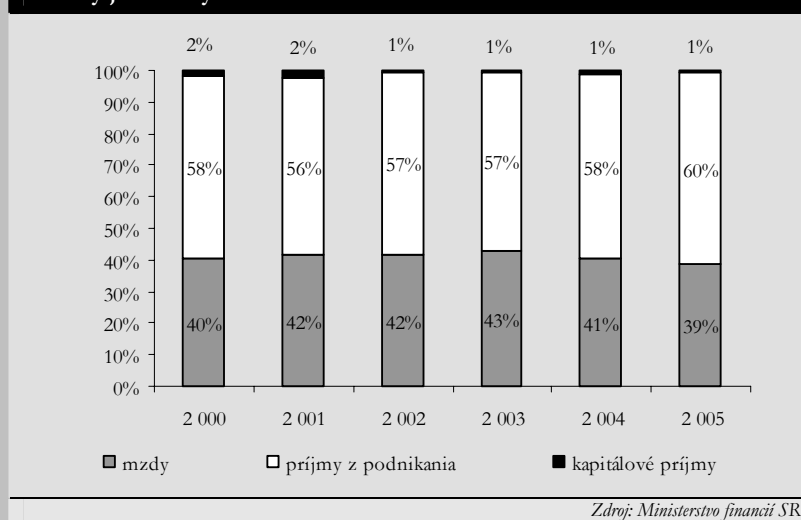
Nakoľko neexistujú oficiálne údaje ohľadom rozdelenia výnosu dane z príjmu z podnikania podľa spôsobu nadobudnutie príjmu, IFP sa pokúsil na základe vlastných analýz rozdeliť tieto príjmy. Nasledujúci box informuje o spomínanej desagregácii príjmov. Zároveň táto analýza IFP slúži ako podklad pre pracovnú skupinu STS (Structures of the Taxation Systems Working Group).

Rozdelenie dane z príjmov fyzických osôb z podnikania

Na základe analýz IFP rozdelil výnos dane z príjmov fyzických osôb z podnikania podľa predmetu ich nadobudnutie do troch základných skupín:

- mzdy a platy,
- príjmy z podnikania (živnosť, príjmy z prenájmu a iné príjmy),
- kapitálové príjmy.

Podiely jednotlivých činností v rokoch 2000-2005

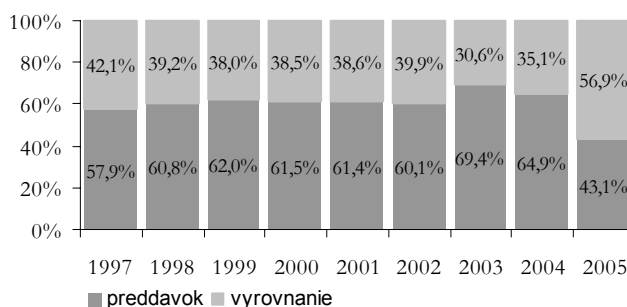

Mzdy a platy tvorili viac ako 40% z celkového výnosu dane v období rokov 2000 až 2005.

Príjmy z podnikania sa dlhodobo udržujú na úrovni 56%-60%, príjmy z kapitálu dosahujú maximálne 2%.

Výška vyrovnania dane je faktor, ktorý vykazuje najväčšiu mieru volatilitity počas celého obdobia. Vyrovnanie dane z príjmov fyzickej osoby z podnikania aj zo závislej činnosti (daňové priznanie typu A) sa realizuje iba v rámci výnosu dane z podnikania, čo prináša relatívne vysokú mieru neistoty ohľadom určenia presnej výšky vyrovnania. To znamená, že výnos dane zo závislej činnosti ovplyvňuje aj výnos dane z podnikania.

Rozdelenie výnosu dane v rokoch 1997 -2005 (cash, mil. Sk)

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Graf zobrazuje podiel preddavkov (vrátane ostatných platieb ako pokút a penále, ktoré sú zanedbateľné v porovnaní s výškou preddavkov) a vyrovnania na celkovom výnose. Je zjavné, že v období od roku 1997 do roku 2001 sa podiel vyrovnania dane na hotovostnom výnose dane pohyboval okolo 38%. V roku 2003 bol pokles spôsobený zmenou legislatívy, kedy došlo k výrazným úpravám sadzieb s účinnosťou od roku 2002, v roku 2003 sa zmenili daňové výdavky a pravidlá v odpisovej politike, čo sa rovnako prejavilo až o rok neskôr vo vyrovnaní dane. Najvýraznejší zlom nastal v roku 2005, kedy sa daňovou reformou zmenil systém zdaňovania. Daňovníci sa rozhodli platiť nižšie preddavky na daň v roku 2004, ako im vyplývalo z daňovej povinnosti za rok 2003, čo im legislatíva umožňuje, pretože sa tým poistili voči očakávanému, respektíve možnému poklesu daňovej povinnosti z dôvodu zmenenej sadzby dane. Preddavky na daňovú povinnosť sa totiž platia z poslednej známej daňovej povinnosti, daňovníci si ich však majú možnosť z objektívnych príčin v priebehu roka upraviť (zmena sadzby, očakávaný zisk). Daňová povinnosť však v skutočnosti vzrástla, v dôsledku čoho nastalo vysoké vyrovnanie dane, keďže zaplatené preddavky nedosiahli úroveň vykázananej daňovej povinnosti za rok 2004. Vyrovnanie dane bolo realizované po podaní daňového priznania za rok 2004, teda v marci 2005, čo ovplyvnilo hotovostný výnos dane v roku 2005.

I.3. Prognózovanie výnosu dane

I.3.1. Makroprístup

Makroekonomický prístup možno chápať ako prístup, ktorý predpokladá, že nenastane zmena v legislatíve a výnos dane je determinovaný čisto vývojom makroekonomického prostredia. Vyžaduje si dva kroky. V prvok kroku sa zvolí makroekonomická základňa, ktorá v najväčšej miere ovplyvňuje výnos dane. V prípade dane z príjmov z podnikania je to objem miezd⁴, ktorý je tvorený ako súčin evidovaného počtu zamestnaných a priemernej ročnej nominálnej mzdy. Efektívna daňová sadzba je podiel skutočného výnosu dane na makroekonomickej základni:

⁴ Vo všeobecnosti je pre daň z príjmov z podnikania základňou hospodársky výsledok, resp. zmiešaný dôchodok. Nakoľko sa táto zložka HDP neprognozuje, pre účely odhadu EDS sa za základňu zvolil objem miezd.

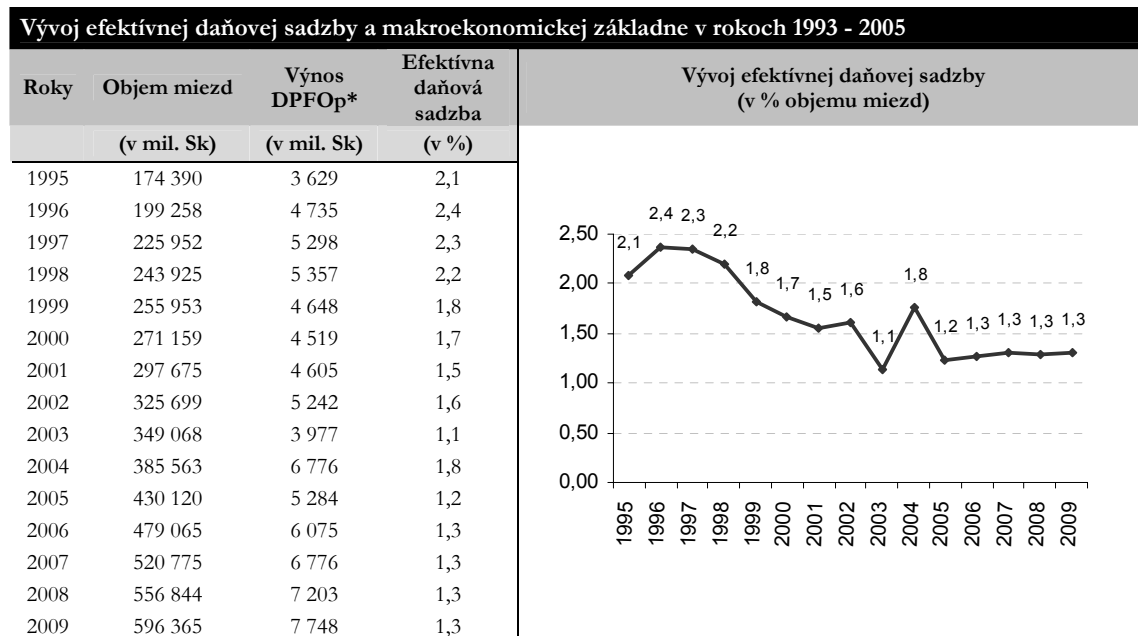
$$EDS_t = \frac{DPFOP_t}{Z_t}$$

kde EDS_t je efektívna daňová sadzba v roku t , Z_t je makroekonomická základňa (objem miezd) v roku t a $DPFOP_t$ je skutočný výnos dane v čase t . Pre účely prognózovania dane sa EDS nastaví podľa predchádzajúcej (poslednej známej) hodnoty. V prípade, že sa očakávajú výrazné legislatívne zmeny, odhadne sa ich vplyv na EDS. Potom nasleduje samotný odhad výnosu dane pre nasledujúce obdobie a ten sa vypočíta:

$$DPFOP_{t+1} = Z_{t+1} \cdot EDS_{t+1}$$

kde EDS_{t+1} je odhad efektívnej daňovej sadzby (v prípade nezmenenej legislatívy aktuálna hodnota) a Z_{t+1} je odhad makroeconomickej základne (prognóza IFP).

Nasledujúca tabuľka prezentuje vývoj efektívnej daňovej sadzby v rokoch 1993 až 2005 a prognózu dane prostredníctvom EDS do roku 2010. Na grafe sa výrazne prejavujú legislatívne zmeny pôsobiace na výnos dane. V roku 2004 bol výrazný nárast EDS na úroveň 1,76 % spôsobený spustením daňovej reformy a novým zákonom o dani z príjmov. Domnievame sa, že aktuálny výnos v tomto roku bol nadhodnotený. Podľa údajov z daňových priznaní by aktuálna daňová povinnosť upravená o sankcie mala byť takmer o 1 mld. Sk nižšia. Po prechode na novú metodiku ESA95 predpokladáme, že sa predíde potenciálnym problémom, ktoré môžu vzniknúť pri agregácii a vyčíslení aktuálnej daňovej povinnosti. V ďalšom období už očakávame pomerne stabilný vývoj výnosu dane avšak pod úrovňou roku 2004.

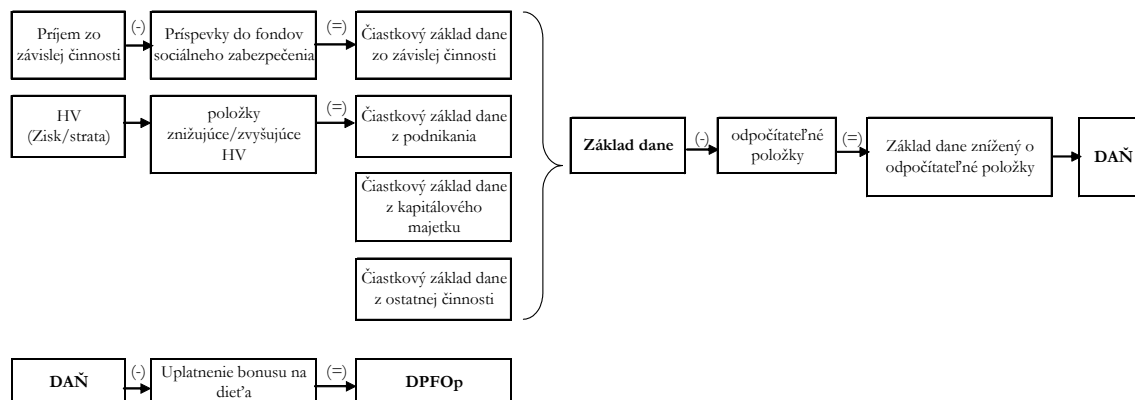
* Od roku 2003 ESA95

** 2007-2009 Rozpočet VS 2007-2009

Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR

1.3.2. Mikroprístup

Tento prístup prekonáva nedostatky makroprístupu. Nakoľko je založený na princípe fungovania tejto dane, zohľadňuje očakávané legislatívne zmeny a tie sú potom zakomponované do výslednej prognózy výnosu. Výhoda štrukturálneho modelu spočíva aj v možnosti simulácie rôznych scenárov či už zmien týkajúcich sa legislatívy, či makroekonomických podmienok. Vychádza sa zo štruktúry daňového priznania, kde je základ dane tvorený čiastkovými základmi dane tak, ako to znázorňuje nasledujúca schéma:

V prvom rade je potrebné odhadnúť základ dane pri všetkých typoch „príjmov“ daňovníka. Tu je na mieste upozorniť na fakt, že podrobné údaje ohľadom jednotlivých typov daňovníkov a ich príjmoch neexistujú, rovnako ako neexistuje príjmová distribúcia živnostníkov (ako jedného z typov daňovníkov). K dispozícii sú agregované daňové priznania, kde figurujú údaje len o celkovom počte ľudí, ktorí podali daňové priznanie. Podrobný prehľad o tom, koľko ľudí má príjmy z jednotlivých činností nie je možné získať. Pri prognóze je preto potrebné prijať niekoľko arbitrárnych predpokladov, ktoré síce nie sú podložené čisto ekonometrickým odhadom, ale majú ekonomické opodstatnenie a zakladajú na rozumných argumentoch ohľadom ďalšieho vývoja či už hospodárskeho rastu, zamestnanosti alebo úrokových mier. Agregáciou odhadnutých čiastkových základov dane sa dopracuje k základu dane.

Odtiaľ sa podobne ako pri dani z príjmov zo závislej činnosti cez odpočítateľné položky postupuje k výslednej dani. Pri zohľadnení celkového počtu živnostníkov (ŠÚ SR) je možné pomerne presne určiť výšku odpočítateľnej položky na daňovníka. Rovnako na základe minulých daňových priznaní sa dá predpokladať aj počet daňovníkov, ktoré si znížili základ dane v dôsledku uplatnenia odpočítateľnej položky na nepracujúcu manželku. Podobne možno získať údaje o uplatnení si odpočítateľnej položky na doplnkové dôchodkové sporenie, životné poistenie a účelové sporenie. Na záver sa odhadne počet detí, na ktorý bude vyplatený daňový bonus a ktorý zníži celkový výnos dane.

IFP pre účely rozpočtu vychádza z vyššie uvedených prístupov. Vzhľadom k tomu, že mikro prístup, ktorý kopíruje daňové priznanie, si vyžaduje niekoľko arbitrárnych predpokladov, je dôležité tento porovnať s výnosom dane, ktorý sa získal pomocou EDS, aby bol vývoj dane v prvom rade konzistentný s ekonomickým vývojom.

II. Daň z príjmov vyberaná zrážkou

Daň z príjmov vyberaná zrážkou nepatrí z pohľadu príjmov štátneho rozpočtu medzi významné dane. Z názvu dane vyplýva, že sa jedná o daň, ktorá sa vyberá zrážkou pri zdroji, t.j. znížením kapitálových výnosov. Vyberanie dane zrážkou sa uplatňuje z dôvodu nízkej administratívnej náročnosti a v záujme predchádzania daňovým únikom, najmä pri platbách (príjmoch) poukazovaných širokému okruhu daňovníkov (napr. úroky z vkladov v bankách).

Pre daň z príjmov vyberanú zrážkou je určené pravidlo, že aktuálna daň sa rovná hotovostnej dani. V tomto materiáli sa preto používajú údaje za hotovostné plnenie dane z príjmov vyberanej zrážkou.

Význam tejto dane po uskutočnení daňovej reformy v roku 2004 klesá, pretože vo väčšine prípadov je považovaná za preddavok na daň z príjmov, ktorý si daňovník (právnická alebo fyzická osoba) môže odpočítať od dane uvedenej v daňovom priznaní.

II.1. Legislatíva v rokoch 1993 - 2006

Daň z príjmov vyberaná zrážkou je legislatívne upravená v zákone o dani z príjmov č. 595/2003 Z.z. platný od 1.1.2004, v znení neskorších predpisov. Tomuto zákonu predchádzal zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov, v znení neskorších predpisov (s účinnosťou od 1.1.2000) a zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov, v znení neskorších predpisov.

Medzi najdôležitejšie zmeny v oblasti legislatívnej úpravy dane vyberanej zrážkou patria vymedzenie príjmov, z ktorých sa táto daň vyberá a sadzba dane.

Daňovníci

Príjmy, z ktorých sa vyberá daň zrážkou, sú **príjmy plynúce zo zdrojov na území SR** a vyplácajú sa daňovníkom s obmedzenou daňovou povinnosťou a rovnako aj daňovníkom s neobmedzenou daňovou povinnosťou.

Daňovníkom s obmedzenou daňovou povinnosťou je

- fyzická osoba, ktorá nemá na území SR trvalý pobyt a ani sa tu obvykle nezdržiava,
- fyzická osoba, ktorá nemá na území SR trvalý pobyt, ale obvykle sa tu zdržiava len na účely štúdia alebo liečenia, prípadne ktorá hranice Slovenska prekračuje denne alebo v dohodnutých časových obdobiach len na výkon závislej činnosti, ktorej zdroj je na území SR,
- právnická osoba, ktorá nemá na území SR sídlo alebo miesto skutočného vedenia.

Medzi daňovníkov s neobmedzenou daňovou povinnosťou patrí

- fyzická osoba, ktorá má na území SR trvalý pobyt alebo sa tu obvykle zdržiava (aspoň 183 dní súvisle alebo v niekoľkých obdobiach v kalendárnom roku),
- právnická osoba, ktorá má na území SR sídlo alebo miesto skutočného vedenia.

Príjmy, z ktorých sa daň vyberá zrážkou

Daň sa vyberá zrážkou najmä z príjmov z kapitálového majetku. Za takéto príjmy sa považujú príjmy, ktoré sú výsledkom investovania peňažných prostriedkov do rôznych produktov rôznych finančných inštitúcií. Predmetom dane sú výnosy ako výsledok tohto investovania. Sú to napr. výnosy z dlhopisov, výnosy plynúce z vkladov na účtoch v bankách, výnosy zo životných poistení. Nepatria sem však výnosy z akcií (podieľ na zisku vyplácané po zdanení obchodnou spoločnosťou), pretože tieto výnosy sú vylúčené z predmetu dane. Príjmami, z ktorých sa daň vyberá zrážkou, sú:

- úrok, výhra, výnos z vkladov na vkladných knižkách, z peňažných prostriedkov na bežných účtoch, účtoch stavebných sporiteľov, vkladových účtoch – s výnimkou, ak príjemcom je podielový fond, banka alebo Exim-banka,
- výnos z podielových listov, vkladových certifikátov, depozitných certifikátov a z vkladových listov – s výnimkou, ak príjemcom výnosu je podielový fond, doplnkový dôchodkový fond,
- peňažná výhra v lotériách a iných podobných hrách a peňažná výhra z reklamných súťaží a žrebovaní okrem výhier oslobodených od dane,
- peňažné ceny z verejných súťaží, zo súťaží, v ktorých je okruh súťažiacich obmedzený podmienkami súťaže alebo ak ide o súťažiacich vybraných usporiadateľom súťaže a zo športových súťaží – s výnimkou cien oslobodených od dane,
- dávky z doplnkového dôchodkového sporenia,
- plnenia z poistenia pre prípad dožitia určitého veku,
- príjem za prenájom nebytových priestorov, spoločných častí domu a zariadení domu vlastníkov bytov a nebytových priestorov, ktorý je príjmom fondu prevádzky, údržby a opráv,
- príjem autorov za príspevky do novín, časopisov, rozhlasu, televízie, ak nejde o umelecký výkon,
- výnos z dlhopisov a pokladničných poukázok plynúci fyzickým osobám a daňovníkom nezaloženým a nezriadeným na podnikanie,
- príjem zo závislej činnosti plynúci daňovníkovi od zamestnávateľa, ktorý je platiteľom dane, ktorého celková výška za kalendárny mesiac nepresiahne 5 000 Sk, pričom si daňovník nesmie uplatniť nezdaniteľné časti základu dane – tým sa má zjednodušiť administratíva, pretože ide o malé čiastky.

Jednou zo zásad, na ktorých bola daňová reforma založená, bolo odstránenie dvojitého zdanenia príjmov v maximálnej možnej miere. Tým, že od 1.1.2004 zrážkovej dani nepodlieha skupina príjmov charakteru podielu na zisku právnických osôb pri jeho ďalšom rozdeľovaní (dividendy), sa realizovala táto zásada jedného zdanenia príjmu.

Príjmy oslobodené od dane

Oslobodené od dane sú

- výhry v lotériách a iných podobných hrách prevádzkovaných na základe povolenia vydaného podľa osobitných predpisov,
- prijaté ceny alebo výhry v hodnote neprevyšujúcej 5 000 Sk za cenu alebo výhru,
- úroky a iné výnosy z vkladov, z úverov a pôžičiek, z výnosov podielových listov, dlhopisov, vkladových certifikátov, depozitných certifikátov, pokladničných poukázok,

vkladových listov a iných cenných papierov a vkladov postavených im na roveň plynúce zo zdroja na území SR fyzickej osobe, ktorá je daňovníkom iného členského štátu EÚ a ktorá je konečným príjemcom takýchto príjmov,

- výnosy zo štátnych dlhopisov SR vydaných a registrovaných v zahraničí.

Cenou alebo výhrou sa rozumie cena z verejnej súťaže, cena zo súťaže, v ktorej je kruh súťažiacich obmedzený podmienkami súťaže alebo ak ide o súťažiacich vybratých usporiadateľom súťaže s výnimkou odmeny zahrnutej do tejto ceny za použitie diela alebo výkonu, ak je súčasťou tejto ceny, výhra z reklamnej súťaže alebo zo žrebovania, cena zo športovej súťaže – od dane nie sú oslobodené ceny zo športových súťaží prijaté daňovníkmi, ktorých športová činnosť je inou samostatnou zárobkovou činnosťou.

Výnosy zo štátnych dlhopisov boli do novembra 1997 oslobodené od dane. Keď sa zaviedlo zdaňovanie výnosov zrážkovou daňou, začali postupne inštitúcie obchádzať platenie dane tzv. „coupon washing“ (pranie kupónov). Štátne dlhopisy nakúpili tesne pred výplatou kupónov „spriaznení“ nerezidenti. Zahraničné firmy však nemali povinnosť platiť daň z výnosov zo slovenských štátnych cenných papierov na Slovensku. Na základe dohôd o zamedzení dvojitého zdanenia mohli kupóny zdaniť v krajine s nižšou (aj nulovou) sadzbou dane. Spravidla v nasledujúcom mesiaci po vyplatení kupónov však dochádzalo k opätovnému zníženiu týchto dlhopisov v držbe nerezidentov. Dlhopisy sa vrátili späť do vlastníctva rezidentov. Z vývoja vyplácania výnosov zo štátnych dlhopisov v rokoch 2003 a 2004 uvedeného v nasledujúcej tabuľke vidno, že v roku 2004 nastala zmena v objeme ich vyplácania v prospech domácich investorov. Zabezpečila to zmena zákona o dani z príjmu od 1.1.2004, v dôsledku ktorej by už od roku 2004 nemalo dochádzať ku „coupon washing“. Mala to zabezpečiť daňová reforma, je však otázne, či sa tak stalo v plnej miere.

Vyplatené výnosy zo štátnych dlhopisov (mld. Sk)

Rok	Výnosy spolu	Zahraniční investori	Domáci investori
2003	19,2	12,8	6,4
2004	15,6	2,2	13,4

Zdroj: NBS

Od roku 2004 sú výnosy zo štátnych dlhopisov súčasťou základu dane z príjmov právnických osôb. ARDAL odvádza zrážkovú daň z výnosov štátnych dlhopisov len za fyzické osoby a niektoré zahraničné právnické osoby, ktoré nedodali daňové domicity. V tomto roku odviezol ARDAL do rozpočtu zatiaľ (do polovice novembra 2006) približne 47 mil. Sk.

Sadzba dane

Daňovou reformou (od 1.1.2004) sa zaviedla rovná (jednotná) sadzba dane vo výške 19% aj pre daň vyberanú zrážkou. Táto 19%-ná daň vyberaná zrážkou nahradila šesť sadzieb tzv. osobitnej sadzby dane uplatňovaných do konca roka 2003 vo výške 1, 5, 10, 15, 20 a 25%, čím sa podstatne zjednodušil spôsob uplatňovania zrážkovej dane v praxi. Ich prehľad spolu s príjmami, z ktorých sa daň vyberala, je uvedený v nasledovnej tabuľke. Najväčšiu váhu mala do roku 2003 sadzba vo výške 15%, zahŕňala najväčšiu časť kapitálových výnosov.

Prehľad sadzieb dane z príjmov vyberanej zrážkou v období 1993 - 2003

Sadzba	Príjem
Daňovníci bez trvalého pobytu alebo sídla v SR	
25%	<ul style="list-style-type: none"> - príjmy z obchodného, technického alebo iného poradenstva, poskytovania služieb, riadiacej a sprostredkovateľskej činnosti a podobných činností poskytovaných na území SR; - odplaty za poskytnutie a použitie výkonu práva z priemyselného vlastníctva a z počítačových programov, za použitie návrhov alebo modelov, plánov, za poskytnutie výrobnotechnických a iných hospodársky využiteľných podkladov; - odplaty za použitie autorského práva; - príjmy odborníka z právnej a účtovnej oblasti, prednášajúceho, umelca, architekta, športovca, artistu alebo spoluúčinkujúcich osôb; - úroky a iné výnosy z poskytnutých úverov a pôžičiek, z vkladov na vkladných knižkách, z peňažných prostriedkov bežných účtov a z cenných papierov; - príjmy z nájomného
1%	<ul style="list-style-type: none"> - príjmy z nájomného pri dojednaní práva o kúpe prenajatej veci
Daňovníci s trvalým pobytom alebo sídlom v SR	
25%	<ul style="list-style-type: none"> - príjmy z podielov na zisku tichého spoločníka a z účasti na podnikaní; - príjmy z vyrovnacieho podielu pri zániku účasti spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným, komandistu v komanditnej spoločnosti alebo pri zániku členstva v družstve, z podielov na likvidačnom zostatku pri likvidácii obchodnej spoločnosti alebo družstva
20%	<ul style="list-style-type: none"> - výhry v lotériách, stávkach a iných podobných hrách, výhry z reklamných súťaží a žrebovaní – s výnimkou výhier z lotérií prevádzkovaných na základe povolenia vydaného podľa osobitných predpisov v hodnote neprevyšujúcej 300 000 Sk; - príjmy z cien verejných súťaží a zo športových súťaží; - príjmy z odmien členov štatutárnych orgánov a ďalších orgánov PO; - úroky a iné výnosy z vkladov prijímaných zamestnávateľom od svojich zamestnancov
15%	<ul style="list-style-type: none"> - výnosy z akcií a dočasných listov (do 31.12.1993 sadzba 25%); - výnosy z podielových listov, dlhopisov, kupónov a investičných kupónov (do 31.12.1993 sadzba 25%); - podiely na zisku z účasti na spoločnostiach s ručením obmedzeným, komanditných spoločnostiach, z podielov na zisku a obdobných plnení z členstva v družstvách (do 31.12.1993 sadzba 25%); - podiely členov pozemkových spoločenstiev na výnosoch a na majetku určenom na rozdelenie medzi členov pozemkových spoločenstiev (zavedené od 1.4.1999); - úroky, výhry a iné výnosy z vkladov na vkladných knižkách, vkladových listoch a z vkladov im na rovné postavených vrátane úrokov z peňažných prostriedkov na vkladovom účte, z vkladov na bežných účtoch, ktoré nie sú určené na podnikanie; - plnenie z poistenia pre prípad dožitia určitého veku alebo z dôchodkového poistenia, znížené o zaplatené poistné; - dávky poskytované z doplnkového dôchodkového poistenia (zavedené od 30.7.1997, od 1.5.2001 sadzba 10%)
10%	<ul style="list-style-type: none"> - príjmy autorov za príspevok do novín, časopisov, rozhlasu alebo televízie do výšky 3 000 Sk v kalendárnom mesiaci od toho istého platiteľa (od 1.1.2000 do výšky 4 000 Sk); - príjmy zamestnanca v právnom vzťahu so zamestnávateľom na dobu nepresahujúcu 5 kalendárnych dní v kalendárnom mesiaci, ktorých úhrnná výška nepresiahne v kalendárnom mesiaci 3 000 Sk (od 1.1.2000 výška 4 000 Sk); - výnosy dlhopisov vydávaných obcami na financovanie komplexnej bytovej výstavby a mestskej dopravy; - príjmy z prostriedkov sociálneho fondu
5% (zavedené od 1.1.2000)	<ul style="list-style-type: none"> - úrok alebo iný výnos plynúci FO z viazaných vkladov najmenej počas troch rokov, ktoré nie sú určené na podnikanie za podmienky, že výber istiny a úroku nastane až po uplynutí stanoveného obdobia

Zdroj: zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v zn. nesk. predpisov,
zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v zn. nesk. predpisov

Platiteľ dane

Platiteľom dane vyberanej zrážkou je fyzická alebo právnická osoba, ktorá vypláca príjem alebo ho pripisuje v prospech daňovníka. Je zodpovedný za vyberanie a platenie dane a odvádza ju správcovi dane.

Daň vyberaná zrážkou môže byť považovaná za:

- splnenie daňovej povinnosti,
- preddavok na daň.

Splnenie daňovej povinnosti vyberaním dane zrážkou

Hlavným kritériom pre určenie, v ktorých prípadoch je vybratím zrážky splnená daňová povinnosť, je právna forma daňovníka. Daň vyberaná zrážkou je považovaná za splnenie daňovej povinnosti, ak ide o:

- daňovníka nezaloženého (nezriadeného) na účely podnikania,
- Fond národného majetku (FNM),
- Národnú banku Slovenska (NBS),
- daňovníka s obmedzenou daňovou povinnosťou, ktorý na území SR nepodniká alebo podniká prostredníctvom stálej prevádzkarne a preukázateľne ide o príjmy, ktoré nesúvisia s touto stálou prevádzkarňou,
- príjmy za prenájom nebytových priestorov, spoločných častí domu, ktoré sú podľa osobitného predpisu príjmom fondu prevádzky, údržby a opráv,
- príjmy (výnosy) z dlhopisov a pokladničných poukázok, ktoré plynú daňovníkom s obmedzenou daňovou povinnosťou (resp. u fyzických osôb s neobmedzenou daňovou povinnosťou – len ak sa tak daňovník rozhodne).

Možno povedať, že splnenie daňovej povinnosti vybratím zrážky sa týka v prvom rade nepodnikateľských subjektov, potom niektorých štátnych inštitúcií a nakoniec aj časti nerezidentov. Dôvodom pre výber týchto daňovníkov je predpoklad, že okrem príjmov zdaňovaných zrážkou už nemusia mať žiadne iné príjmy. Čo sa týka FNM a NBS, ich predmetom dane nie sú iné príjmy ako tie, z ktorých sa daň vyberá zrážkou. V prípade nerezidentov ide o predchádzanie problémom, ktoré by vznikli, ak by napr. zahraničný subjekt bol povinný podávať daňové priznanie a túto povinnosť by si nesplnil.

V princípe už nie je dôležité, o aký druh príjmu uvedených daňovníkov ide. To znamená, že u týchto daňovníkov, ak príjem patrí do príjmov, z ktorých sa daň vyberá zrážkou, má každá zrážka dane charakter konečného zdanenia.

Daň vyberaná zrážkou považovaná za preddavok na daň

Daň vybratá zrážkou je považovaná za preddavok na daň, ktorý si daňovník môže odpočítať vo svojom daňovom priznaní. Výhoda oproti minulosti (pred rokom 2004) je v tom, že ak daň vybratá zrážkou je vyššia ako suma dane vypočítaná daňovníkom v daňovom priznaní, vzniká daňovníkovi nárok na vrátenie daňového preplatku. Ak daňovník daň vybranú zrážkou považuje za preddavok na daň, potom príjmy zdanené zrážkou zahrnie do základu dane z príjmov za to zdaňovacie obdobie, v ktorom došlo k vybratiu dane.

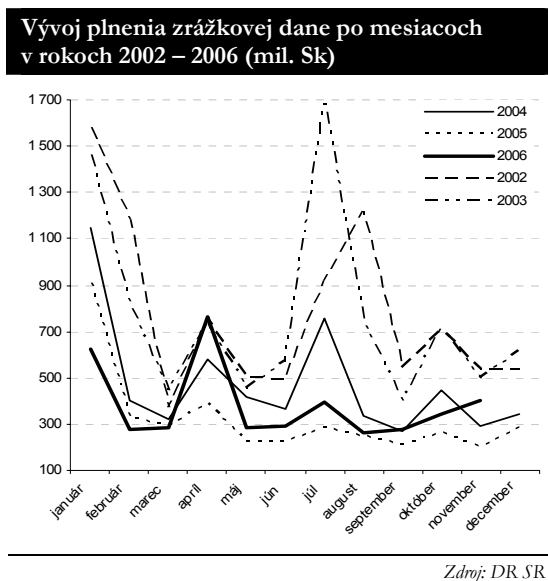
Nárok na vrátenie daňového preplatku môže vzniknúť fyzickej osobe, ktorá má nízke príjmy zo závislej činnosti a k tomu napríklad vklad v banke, z ktorej jej plynie kapitálový príjem vo forme úroku. Do daňového priznania daňovník zahrnie preddavky zrazené zrážkou (z úroku) a ak mu po odpočítaní odpočítateľnej položky od základu dane vyjde záporná daňová povinnosť, správca dane mu vráti preplatok na dani.

Pred reformou (pred rokom 2004) sa vo väčšine prípadov považoval príjem zdanený osobitnou sadzbou za daňovo vysporiadaný. Tento princíp sa zmenil na spravodlivejšie preddavkové zdanenie, t.j. suma zrazenej a odvedenej dane sa okrem výnimiek považuje za preddavok, ktorý si daňovník môže odpočítať od dane uvedenej v daňovom priznaní.

Splatnosť dane

Zrážku dane je platiteľ povinný odvieť správcovi dane najneskôr do 15. dňa každého mesiaca za predchádzajúci kalendárny mesiac a túto skutočnosť je povinný správcovi dane oznámiť. Nevykonanie zrážky dane, jej neodvedenie správcovi dane alebo odvedenie v nesprávnej výške sa považuje a vymáha od platiteľa ako daňový nedoplatok.

V nasledujúcom grafe je znázornené mesačné plnenie dane z príjmov vyberanej zrážkou v rokoch 2002 až 2006. Vidno, že daň nemá rovnomerné plnenie v celom roku, ale v niektorých mesiacoch výrazne vyčnieva nad zvyškom roka. V minulosti najmä január a júl boli mesiace, kedy zrážková daň zaznamenávala vysoké výnosy na mesačnej báze. Január vyskakoval v dôsledku pripisovania úrokov na bežných účtoch v bankách ku koncu predchádzajúceho roka. Apríl, júl a september boli ovplyvnené odvodom zrážkovej dane z pripísaných úrokov účtu dôchodkovej reformy (bližšie v kapitole II.2.1.). V súčasnosti sa úroky na bežných účtoch pripisujú ku koncu každého kalendárneho mesiaca a preto je plnenie dane rozložené v roku rovnomernejšie. Skok v grafe v apríli 2006 bol spôsobený odvodom dane z úrokov účtu dôchodkovej reformy.

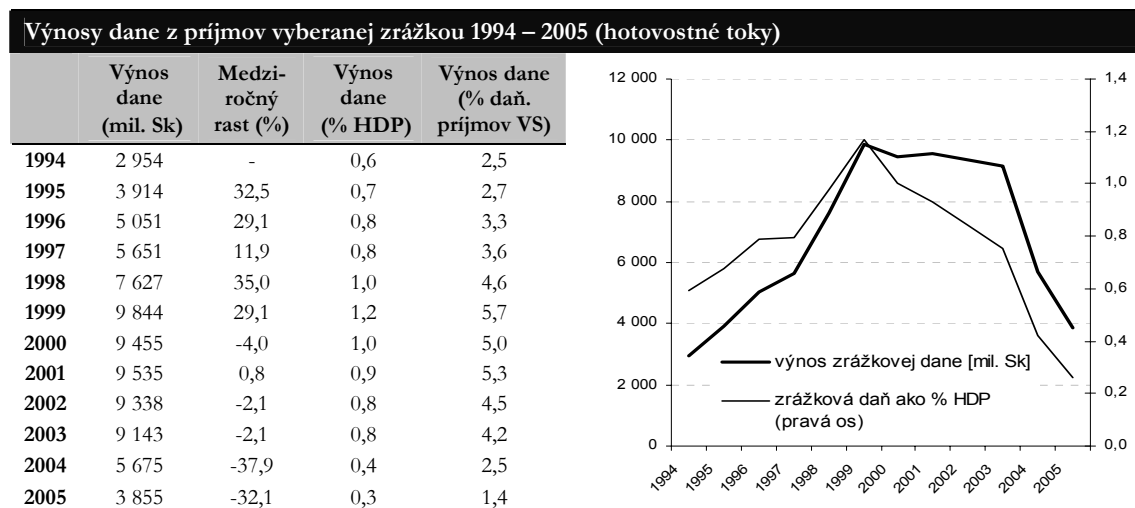

II.2. Výnos dane

Táto časť popisuje hotovostné plnenie dane z príjmov vyberanej zrážkou v rokoch 1994 až 2005 a úspešnosť jej prognózovania v minulom období.

II.2.1. Hotovostné plnenie

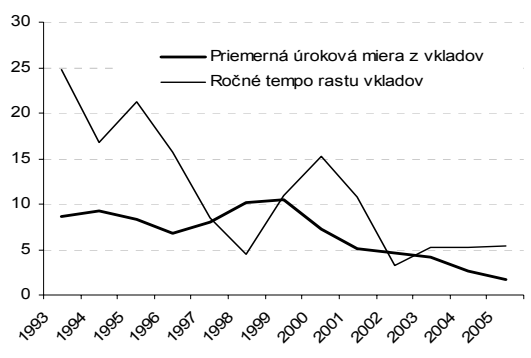
Význam zrážkovej dani pri napĺňaní príjmov štátneho rozpočtu v posledných troch rokoch výrazne klesá. Je to spôsobené legislatívnymi zmenami, napr. zmenšením základne dane – dividendy sa už nezdaňujú, ďalej čiastočne zjednotením sadzieb dane. Pred rokom 2004 sme mali šesť sadzieb zrážkovej dane od 1% do 25%, kde najväčšiu váhu mali výnosy zdaňované 15%-nou sadzbou a od roku 2004 sa zaviedla iba jediná 19%-ná sadzba. Vývoj výnosu zrážkovej dane vo veľkej miere súvisí aj s makroekonomickým vývojom, najmä s vývojom úrokových sadzieb.

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Výnos tejto dane tvoril pred rokom 2004, ktorý bol rokom daňovej reformy, v priemere 0,9% HDP. Od roku 2004 je podiel zrážkovej dane na HDP tretinový – približne 0,3%. V rokoch 1998 a 1999, kedy boli enormne vysoké úrokové sadzby, aj podiel výnosu dane na HDP bol relatívne vysoký. V rokoch 2004 a 2005 nastal prepád podielu výnosu dane na HDP najmä v dôsledku nezdaňovania dividend a znižovania úrokových sadzieb. Vývoj priemernej úrokovej miery z vkladov je zrejmy z nasledujúceho grafu.

Vývoj priemernej úrokovej miery z vkladov a vkladov 1993 – 2005 (%)

Zdroj: NBS

V období rokov 1997 až 2000, keď v dôsledku makroekonomickej nerovnováhy pretrvávali vysoké úrokové sadzby, bol aj výnos zrážkovej dane tvorený z 3/4 daňou z úrokov na vkladoch v komerčných bankách. V nasledujúcej tabuľke je znázornené vypočítané rozdelenie výnosu zrážkovej dane podľa jednotlivých kapitálových príjmov, neexistuje totiž oficiálna štatistika výnosu dane členená podľa jednotlivých kapitálových výnosov. Jedná sa preto iba o analytický odhad IFP.

Výnos dane z príjmov vyberanej zrážkou (v mil. Sk)										
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Výnos dane celkom	5 051	5 651	7 627	9 844	9 455	9 535	9 338	9 143	5 675	3 855
1) z úrokov z vkladov *)	3 753	4 858	6 445	7 355	5 866	4 627	4 269	4 022	3 396	2 221
2) zo štátnych dividend	65	44	30	9	6	94	66	722	-	-
3) z úrokov účtu dôchodkovej reformy	-	-	-	-	-	-	342	687	601	24
4) z ostatných kapitálových výnosov **)	1 234	750	1 152	2 480	3 582	4 815	4 662	3 712	1 677	1 611
Podiel (1+2+3) na celkovom výnose dane v %	75,6	86,7	84,9	74,8	62,1	49,5	50,1	59,4	70,4	58,2

*) Použili sa vklady obyvateľstva, podnikov a poisťovní.

Zdroj: Ministerstvo financií SR, výpočty IFP

**) Rezíduum, rozdiel medzi celkovým výnosom dane a položkami 1) až 3).

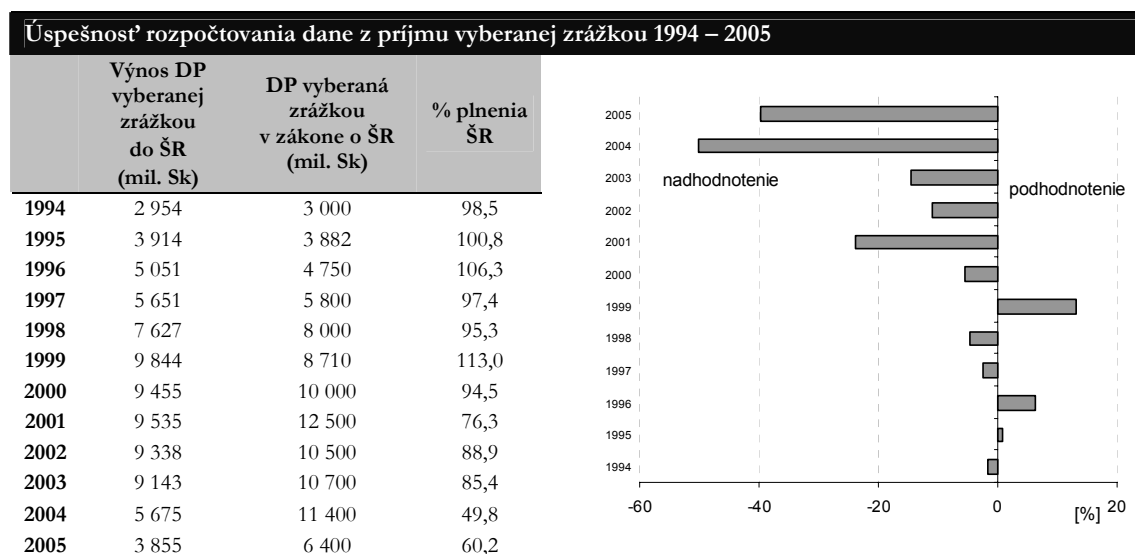
Výpočtom sa podarilo vysvetliť viac ako polovica celkového výnosu vo väčšine rokov. Medzi ostatné kapitálové výnosy, z ktorých sa odvádza alebo v minulosti odvádzala zrážková daň a údaje nie sú k dispozícii, možno zaradiť súkromné dividendy, výhry zo súťaží a lotérií, výnosy z podielových listov, výnosy z vkladov u nebankových subjektov. Výška zrážkovej dane zo súkromných dividend je veľký otáznik, ich výšku sa IFP pokúsil odhadnúť v ekonomickej analýze „Prvý rok daňovej reformy alebo 19% v akcií“.

K celkovému výnosu dane prispieva aj odvedená zrážková daň z úrokov účtu dôchodkovej reformy. Ten vznikol v roku 2002 poukázaním peňažných prostriedkov v sume 61 716 mil. Sk z Fondu národného majetku SR na účet do NBS. Tieto prostriedky pochádzajú z časti výnosu privatizácie SPP a sú určené na postupné krytie výpadku príjmov Sociálnej poisťovne zapríčinené vznikom 2. piliera dôchodkového systému. Úroky na tomto účte v NBS boli pripisované štvrťročne. V januári 2005 sa tieto peňažné prostriedky previedli na termínované účty v Štátnej pokladnici a zmenilo sa aj ich úročenie. Úročia sa v deň splatnosti podľa dohodnutého harmonogramu. V roku 2005 sa úroky prakticky nepripisovali. Až v marci 2006 sa uskutočnilo pripisovanie úrokov a s tým spojený odvod zrážkovej dane.

Ďalšie pripisovanie úrokov malo byť až v roku 2007, ale podľa Návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2007 až 2009 sa od 1.1.2007 ruší úročenie finančných prostriedkov na týchto účtoch. Naposledy sa úroky pripíšu na konci tohto roka a zrážková daň z týchto úrokov prispeje k celkovému výnosu dane v roku 2006 sumou 845 mil. Sk.

II.2.2. Rozpočet vs. skutočnosť

Pri posúdení úspešnosti odhadov výnosu dane z príjmov vyberanej zrážkou bol porovnaný skutočný výnos dane s jeho rozpočtovanou hodnotou.

Z grafu jednoznačne vyplýva, že prognózovanie zrážkovej dane je v posledných rokoch veľmi komplikované. Za obdobie 1994 – 2005 dosiahla priemerná absolútna odchýlka skutočnej a rozpočtovanej zrážkovej dane 21,7%. Ak sa však toto obdobie rozdelí na obdobie pred daňovou reformou (do roku 2003) a po nej, pre obdobie 1994 – 2003 je výsledok porovnania skutočnej a odhadovanej výšky dane priaznivejší, priemerná absolútna odchýlka v tomto období je 9,4%.

V roku 2004 nedosiahol výnos dane ani 50% rozpočtovanej hodnoty. V rozpočte na rok 2004 sa predpokladalo, že hoci bolo k 1.1.2004 zdaňovanie dividend zrušené (dovtedy sa zdaňovali 15%-nou sadzbou), dividendy za rok 2003 vyplácané v roku 2004 sa zdania zrážkovou daňou. To sa však nestalo a preto vznikol 50%-ný výpadok na tejto dani. Len na štátnych dividendách prišla zrážková daň o približne 1,9 mld. Sk. O túto sumu však rozpočet verejnej správy v roku 2004 neprišiel, len bol zaradený medzi nedaňové príjmy spolu s dividendami.

II.3. Prognózovanie výnosu dane

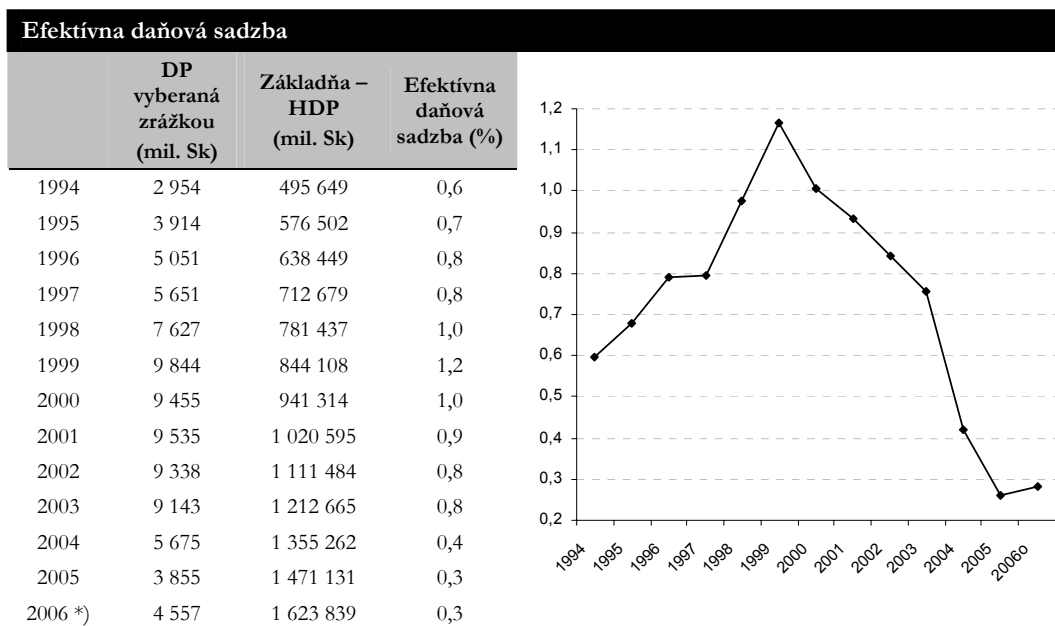
Prognózovanie dane z príjmu vyberanej zrážkou nie je jednoduché. Dá sa síce pomerne ľahko určiť základňa dane, ale je zložité určiť, ako sa bude v budúcnosti táto základňa vyvíjať.

Do základne zrážkovej dane vstupujú v súčasnosti najmä tieto zložky:

- úrok, výhra alebo iný výnos z vkladov na vkladných knižkách, z peňažných prostriedkov bežných účtov a z vkladových účtov,
- výnos z vkladových a podielových listov, z vkladových a depozitných certifikátov,
- peňažná výhra v lotériách, peňažná cena z verejných súťaží,
- plnenie z poistenia pre prípad dožitia určitého veku,
- príjem autorov za príspevky do novin, časopisov, rozhlasu alebo televízie.

Žiadna z týchto zložiek sa na IFP v rámci štandardných makroprognóz zvlášť neprognózuje, preto je do budúcnosti obtiažne predpokladať, ako sa budú jednotlivé časti základne vyvíjať. Preto sa pri prognózovaní zrážkovej dane používa ako základ prístup založený na efektívnej daňovej sadzbe. Je to jednoduchý makroekonomický prístup, kde sa predpokladá, že daňová základňa rastie v súlade s rastom makroekonomickej veličiny, v tomto prípade hrubým domácim produktom v bežných cenách (HDP). Tento prístup nepriamo predpokladá, že daňová základňa rastie rovnako ako vysvetľujúca premenná (HDP). HDP je veličina, ktorá odrzkadľuje všeobecný vývoj a preto je použitá ako pomocný nástroj. Pri prognózovaní dane sa však prihliada aj na predpokladaný vývoj úrokových sadzieb a hrubých úspor obyvateľstva.

Pri neočakávaní legislatívnych zmien do budúcnosti je prognózovanie jednoduché. Posledná známa skutočná efektívna sadzba sa použije aj na makroekonomickú základňu dane pre obdobie prognózy. Ak sa však predpokladajú zmeny v daňovej politike, treba upraviť efektívnu daňovú sadzbu.

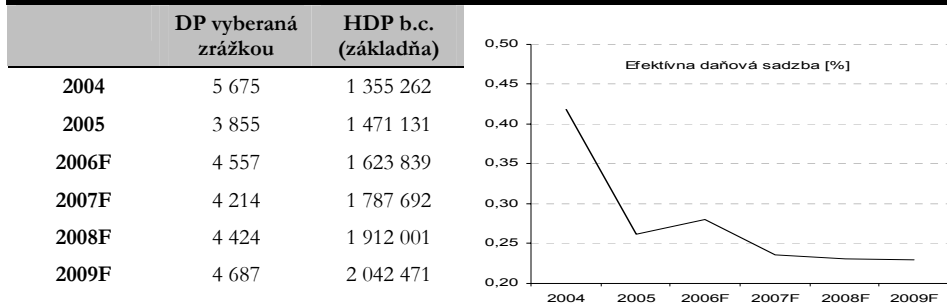

*) Odhad

Zdroj: Štatistický úrad SR, Ministerstvo financií SR, výpočty IFP

Uvedený graf je zhodný s grafom zo str. 26, pretože efektívna daňová sadzba je v tomto prípade podiel výnosu dane na HDP. Efektívna daňová sadzba sa v minulosti vyvíjala rôzne, do roku 1999 stúpala a od roku 2000 klesá. Určitý prepád možno badať v roku 2004 po zavedení daňovej reformy a s tým súvisiacimi zmenami. Aktuálna prognóza dane z príjmu vyberanej zrážkou je uvedená v nasledujúcej tabuľke a grafe.

Prognóza dane z príjmu vyberanej zrážkou na roky 2006 až 2009 (mil. Sk)

Zdroj: Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2007 až 2009, výpočty IIFP

Z grafu je zrejmé, že efektívna daňová sadzba v roku 2007 oproti roku 2006 klesne. Je to z dôvodu uvažovanej legislatívnej zmeny od 1.1.2007, ktorá je bližšie popísaná v Návrhu rozpočtu verejnej správy na roky 2007 až 2009 a týka sa zavedenia zdaňovania výnosov z podielových fondov a z dôvodu technickej zmeny – ukončenia úročenia účtu dôchodkovej reformy. V rokoch 2007 až 2009 sa efektívna daňová sadzba drží na rovnakej úrovni. Predpokladá sa legislatívna stabilita a stabilné úrokové sadzby.

III. Miestne dane

Pojem „miestne dane“ vznikol 1.1.2005, kedy sa definitívne zaviedla fiškálna decentralizácia na Slovensku – nový systém financovania obcí a vyšších územných celkov (VÚC). Stalo sa tak presne jeden rok po daňovej reforme. Avšak prvé kroky k decentralizácii boli robené už v roku 2002, odkedy postupne prechádzali kompetencie na územné samosprávy.

Financovanie samospráv bolo každoročne až do roku 2004 určované zákonom o štátnom rozpočte. Zákomom o štátnom rozpočte na príslušný rok sa stanovilo, koľko a z ktorej dane sa prevedie do obcí. Existovali tzv. podielové dane, z ktorých časť výnosu bola príjmom štátneho rozpočtu a časť príjmom obcí. Medzi podielové dane patrili daň z príjmu fyzických osôb zo závislej činnosti⁵, daň z príjmu právnických osôb⁶ a cestná daň.

Fiškálnou decentralizáciou sa presne určili dane, ktoré tvoria príjmy obcí a vyšších územných celkov (VÚC). Daňové príjmy obcí sú tvorené daňou z príjmu fyzických osôb, daňou z nehnuteľností, daňami za špecifické služby a daňou z úhrad za dobývací priestor. Daňovými príjmami VÚC sú daň z príjmu fyzických osôb a daň z motorových vozidiel. Daň z príjmu fyzických osôb sa prerozdeľuje medzi subjekty verejnej správy takto: 70,3% z výnosu je príjmom obcí, 23,5% z výnosu je príjmom VÚC a zvyšných 6,2% ostáva v štátnom rozpočte. Polovica výnosu dane z úhrad za dobývací priestor je príjmom štátneho rozpočtu a polovica je príjmom obcí.

Výraznou zmenou od roku 2005 je stanovovanie sadzieb miestnych daní a poplatkov. Do roku 2004 boli zákonom stanovené jednotlivé sadzby. Obec síce mala právo tieto sadzby upraviť, avšak len v zákonom povolených limitoch. V roku 2005 sa znížil počet celkový počet sadzieb miestnych daní a zároveň sa zrušili maximálne limity. Takže obce si mohli sadzby upravovať bez obmedzení. Od roku 2006 sa zaviedli pri niektorých miestnych daniach horné limity na stanovenie sadzby dane.

III.1. Daň z nehnuteľností

III.1.1. Legislatíva v rokoch 1993 - 2006

Daň z nehnuteľností bola určená od roku 1993 zákonom č. 317/1992 Zb. o dani z nehnuteľností. Celý výnos tejto dane bol príjmom obcí. Od roku 2005 je táto daň legislatívne včlenená do zákona č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, pričom naďalej je celý jej výnos príjmom obcí.

Podľa aktuálneho stavu existujú tri typy zdaňovaných nehnuteľností: pozemok, byt a stavba. Dane z pozemku a zo stavieb sa platia od roku 1993, byty sa stali predmetom dane až po schválení novely zákona o dani z nehnuteľností s účinnosťou od 11.12.1997.

⁵ Podrobnejšie v Ekonomickej analýze č. 5 – Prognózovanie dane z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti

⁶ Podrobnejšie v Ekonomickej analýze č. 2 – Prognózovanie dane z príjmov právnických osôb v SR

Daň z pozemkov

Pod pojmom pozemok sa rozumie osem druhov pozemkov:

- a. orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady,
- b. trvalé trávne porasty,
- c. záhrady,
- d. lesné pozemky, na ktorých sú hospodárske lesy, 7)
- e. rybníky s chovom rýb a ostatné hospodársky využívané vodné plochy,
- f. zastavané plochy a nádvorja,
- g. stavebné pozemky,
- h. ostatné plochy 8) okrem stavebných pozemkov.

Daňovníkom dane z pozemkov je vlastník pozemku zapísaný v katastri nehnuteľností alebo správca pozemku vo vlastníctve štátu, obce alebo vyššieho územného celku zapísaný v katastri.

Základom dane z pozemku je hodnota pozemku vynásobené celkovou výmerou pozemkov v m². Rozdiel je v stanovovaní hodnoty pozemku. Pre ornú pôdu, ovocné sady a trvalé trávnaté porasty je hodnota pôdy určená zákonom o miestnych daniach. Pre lesné pozemky a rybníky hodnotu pozemku stanovuje znalec. Pre ostatné pozemky je hodnota uvedená v zákone o miestnych daniach. Hodnotu stavebných pozemkov môže obec všeobecne záväzným nariadením zmeniť.

Sadzba dane z pozemkov je vo výške 0,25% zo základu dane, pričom správca dane ju môže podľa miestnych podmienok v obci alebo jej jednotlivjej časti znížiť alebo zvýšiť s účinnosťou od 1. januára príslušného zdaňovacieho obdobia. Zároveň môže správca dane podľa miestnych podmienok v obci alebo jej jednotlivjej časti určiť sadzby dane rôzne pre jednotlivé druhy pozemkov alebo pre jednotlivé katastrálne územia. Takto určená ročná sadzba dane z pozemkov nesmie presiahnuť 20-násobok najnižšej ročnej sadzby dane z pozemkov určenej správcom dane vo všeobecne záväznom nariadení. Ročná sadzba dane za pozemky funkčne spojené so stavbou jadrového zariadenia nesmie presiahnuť 100-násobok ročnej sadzby dane podľa zákona.

Zdaňovacím obdobím je kalendárny rok, pričom daňové priznanie sa podáva do 31. januára bežného zdaňovacieho obdobia. Daň je potrebné zaplatiť do 31.5. kalendárneho roka.

V rokoch 1993 až 2004 sa menila najmä sadzba dane. Sadzba bola určená pre každý typ pozemku zvlášť. Zákon stanovoval pevnú alebo maximálnu sadzbu dane pre každý typ pozemku. Správca dane (obec) mohol každoročne upraviť sadzbu dane, ale len podľa zákonom stanovených limitov a podmienok, pričom zákonom boli stanovené ako dolné tak aj horné hranice sadzieb daní. V roku 1994 sa pri stavebných pozemkoch zaviedol koeficient, ktorého výška závisela od počtu obyvateľov príslušnej obce, a ktorým sa násobila sadzba dane v príslušnej obci alebo meste. V roku 2005 sa prijatím zákona o miestnych daniach zrušili maximálne limity na sadzby dane, ktoré však boli opätovne zavedené od roku 2006 (ako je uvedené vyššie).

Daň zo stavieb

Od roku 2005 sú **predmetom zdanenia** nasledujúce typy stavieb:

- a. stavby na bývanie a ostatné stavby tvoriace príslušenstvo hlavnej stavby,
- b. stavby na pôdohospodársku produkciu, skleníky, stavby pre vodné hospodárstvo, stavby využívané na skladovanie vlastnej pôdohospodárskej produkcie vrátane stavieb na vlastnú administratívu,
- c. stavby rekreačných a záhradkárskych chát a domčekov na individuálnu rekreáciu,
- d. samostatne stojace garáže a samostatné stavby hromadných garáží a stavby určené alebo používané na tieto účely, postavené mimo bytových domov,
- e. priemyselné stavby, stavby slúžiace energetike, stavby slúžiace stavebníctvu, stavby využívané na skladovanie vlastnej produkcie vrátane stavieb na vlastnú administratívu,
- f. stavby na ostatné podnikanie a na zárobkovú činnosť, skladovanie a administratívu súvisiacu s ostatným podnikaním a so zárobkovou činnosťou,
- g. ostatné stavby neuvedené v písmenách a) až f).

Základom dane zo stavieb je celková výmera zastavaných plôch v m², ktoré podliehajú zdaneniu, a to podľa stavu k 1. januáru zdaňovacieho obdobia.

Od roku 2005 je zavedená jednotná **sadzba dane** zo stavieb vo výške 1 Sk za každý začatý m² stavby. Avšak obce majú právo túto sadzbu upraviť podľa podmienok v obci, vždy k 1. januáru. Takto určená ročná sadzba dane zo stavieb nesmie presiahnuť 40-násobok najnižšej ročnej sadzby dane zo stavieb určenej správcom dane vo všeobecne záväznom nariadení. Pri viacpodlažných stavbách môže správca dane všeobecne záväzným nariadením podľa miestnych podmienok v obci alebo v jej jednotlivjej časti určiť príplatok za podlažie v sume najviac 10 Sk za každé ďalšie podlažie okrem prvého nadzemného podlažia.

Zdaňovacím obdobím je, tak ako pri dani z pozemkov, kalendárny rok, pričom daňové priznanie je potrebné podať do 31. januára zdaňovacieho obdobia. Daň je potrebné zaplatiť do 31.5. kalendárneho roka.

Zákony a novely zákonov platné pred rokom 2005 sa od súčasnej legislatívy líšili najmä v existencii možnosti oslobodenia od dane a vo výške sadzieb daní.

Do roku 2004 boli zákonom definované typy stavieb, ktoré boli od dane oslobodené. Z pohľadu občana patrilo medzi najvýznamnejšie časti oslobodenie novostavieb. Stavba bola oslobodená od dane na 15 rokov od roku nasledujúceho po vydaní kolaudačného rozhodnutia novostavby rodinných domov, prístavby a nadstavby rodinných domov, ktorými sa získa samostatná bytová jednotka vo vlastníctve fyzických osôb, a novostavby a nadstavby bytových domov, v ktorých sú byty výhradne vo vlastníctve fyzických osôb a slúžia výhradne na trvalé bývanie vlastníka. Toto oslobodenie bolo od roku 2005 zrušené.

Sadzba dane bola v rokoch 1993 až 2004 určená podľa jednotlivých typov stavieb. Zároveň boli stanovené koeficienty, ktorými sa zvyšovali sadzby dane pre vybrané typy stavieb v závislosti od počtu obyvateľov v obci. Správca dane mohol podľa miestnych podmienok upraviť sadzbu dane, avšak na rozdiel od súčasnej legislatívy sa sadzba dane mohla meniť len v zákonom stanovených medziach. V roku 2005 sa rovnako ako v prípade dane

z pozemkov zrušili maximálne limity na sadzby dane. Od roku 2006 boli opätovne zavedené (ako je uvedené vyššie).

Daň z bytov

Predmetom dane z bytov v bytovom dome, v ktorom aspoň jeden byt alebo nebytový priestor nadobudli do vlastníctva fyzické osoby alebo právnické osoby, sú byty a nebytové priestory.

Základom dane z bytov je celková výmera podlahovej plochy v m² podliehajúca dani.

Od roku 2005 sa pre daň z bytov stanovila jedna **sadzba dane** vo výške 1 Sk za každý začatý m² podlahovej plochy bytu. V porovnaní s predchádzajúcim zákonom sa zrušil koeficient, ktorým sa táto sadzba upravovala. Podobne ako pri dani zo stavieb a pozemkov, aj v tomto prípade má správca dane právo meniť sadzbu dane vždy k 1. januáru.

Do roku 2004 boli od dane na 5 rokov oslobodené byty v bytovom dome od roku nasledujúceho po nadobudnutí vlastníctva bytu, pričom oslobodenie sa vzťahovalo len na prvého vlastníka. Toto oslobodenie bolo podobne ako pri dani zo stavieb zrušené od roku 2005.

Základná sadzba dane bola do roku 2004 stanovené vo výške 1 Sk za každý začatý m². Sadzba dane sa následne násobila koeficientom, ktorý závisel od počtu obyvateľov v príslušnej obci. Zároveň mohol správca dane túto sadzbu meniť podľa zákonom stanovených podmienok a limitov. Od roku 2005 boli maximálne limity na sadzbu dane zrušené.

III.1.2. Hotovostné plnenie a prognózovanie

Nasledujúca tabuľka zobrazuje skutočný vývoj výnosu dane z nehnuteľností od roku 1993. Podrobné údaje o rozčlenení výnosu dane na daň z pozemkov, zo stavieb a z bytov sú známe až od roku 2002.

Výnos dane z nehnuteľností v rokoch 1993 - 2005 (cash, v mil. Sk)													
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Daň z pozemkov	-	-	-	993	1 018	1 054	1 075	1 163	1 137	1 187	1 189	1 377	1 841
Daň zo stavieb	-	-	-	1 841	2 090	2 124	2 235	2 379	2 493	2 466	2 531	2 768	4 199
Daň z bytov	x	x	x	x	x	0	24	36	46	63	75	102	203
Iné a nezaradené	-	-	-	45	33	33	24	29	14	0	0	0	0
Dane spolu	1 611	2 032	2 052	2 879	3 141	3 211	3 357	3 606	3 689	3 716	3 794	4 246	6 243
Podiel na HDP (v %)	0,4	0,4	0,4	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,4
Podiel na daňových príjmoch VS (v %)	1,7	1,7	1,4	1,9	2,0	1,9	1,9	1,9	2,0	1,8	1,7	1,9	2,3

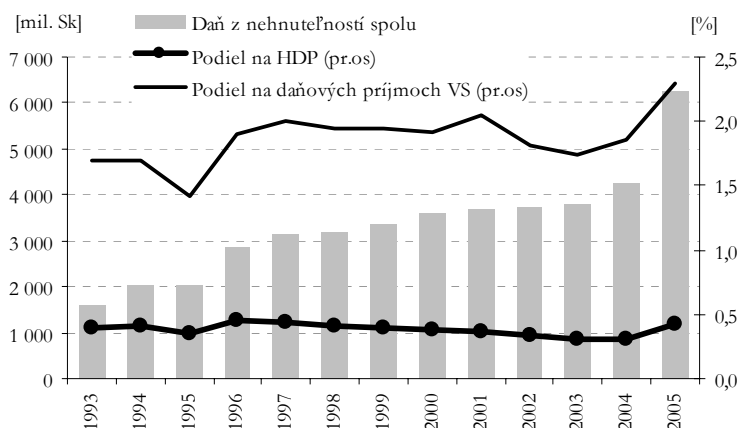
x – daň v danom roku neexistuje

0 – nulový výnos dane

-- údaje o výnose nie sú k dispozícii

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Vývoj dane z nehnuteľností v rokoch 1993 – 2005

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Podiel celkového výnosu dane na HDP neprekročil od roku 1993 0,5% HDP. Podiel dane na celkových daňových príjmoch bol v rozpätí 1,4 až 2,3%. Výrazný nárast výnosu dane bol v roku 2005, kedy výnos medziročne vzrástol o 2 mld. Sk. Tento efekt možno pripísať na jednej strane fiškálnej decentralizácii, vďaka ktorej výšku sadzieb daní z nehnuteľností stanovujú obce. Zároveň možno predpokladať, že si obce zvýšili sadzby daní z nehnuteľností, aby kompenzovali výpadok vzniknutý z dôvodu zrušenia niektorých daní za špecifické služby od roku 2005.

Vzhľadom na to, že správcovia daní majú možnosť každoročne upravovať výšku sadzby dane z nehnuteľností, obce si výnos dane rozpočtujú samy. Prognózovanie výnosu tejto dane pre účely tvorby rozpočtu VS je preto na IFP len indikatívne. Na základe skutočnosti, že výnos dane mal na HDP dlhodobu konštantný podiel, prognóza výnosu dane je naviazaná práve na tento parameter.

III.2. Dane za špecifické služby

III.2.1. Legislatíva v rokoch 1993-2006

Dane za špecifické služby upravoval od roku 1993 do konca roka 2004 zákon č. 544/1990 Zb. o miestnych poplatkoch v znení neskorších predpisov. Od roku 2005 je v účinnosti nový zákon č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Okrem poplatkov uvedených v týchto zákonoch sa medzi dane za špecifické služby podľa ekonomickej klasifikácie zaraďoval v rokoch 1996 až 2002 aj poplatok za znečisťovanie ovzdušia. V ostatných rokoch sa tento poplatok zaraďuje medzi nedaňové príjmy. V rokoch 1993 až 1999 platil zákon č. 311/1992 Zb. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia, od roku 2000 je účinný zákon č. 401/1998 Z.z. o poplatkoch za znečisťovanie ovzdušia

Poplatok je zákonom stanovená platba za istú protislužbu (protihodnotu). *Daň* je definovaná ako povinná, zákonom určená neúčelová a neekvivalentná platba, ktorú daňové subjekty platia v presne určenej výške a v stanovenom termíne do príslušného verejného rozpočtu.

Na základe definície dane a poplatku sa zákonom č. 582/2004 Z.z. väčšina miestnych poplatkov zmenila na miestne dane.

Nasledujúca tabuľka prináša prehľad jednotlivých poplatkov, ktoré boli v rokoch 1993 – 2006 súčasťou daní za špecifické služby. V roku 1995 boli tieto dane a poplatky zaradené podľa ekonomickej klasifikácie v nedaňových príjmoch. Od roku 1996 sú súčasťou daňových príjmov. Výnimkou medzi poplatkami je poplatok za znečistenie ovzdušia, ktorý v rokoch 1996 – 2002 bol súčasťou daňových príjmov a v roku 2003 sa preklasifikoval na nedaňový príjem.

Položky patriace do daní za špecifické služby v rokoch 1996 - 2006				
	1996 - 2001	2002 - 2003	2004	2005-2006
Za psa	✓	✓	✓	✓
Z predaja alkoholických nápojov a tabakových výrobkov	✓	✓	✓/x ⁽¹⁾	x
Za zábavné hracie prístroje	✓	✓	✓	x
Za nevýherné hracie prístroje	x	x	x	✓
Za predajné automaty	✓	✓	✓	✓
Za vjazd motorovým vozidlom do historických častí miest	✓	✓	✓	✓
Za ubytovaciu kapacitu v rekreačných a vzdel. zariadeniach	✓	✓	✓	x
Za ubytovanie	x	x	x	✓
Z reklamy	✓	✓	✓	x
Zo vstupného	✓	✓	✓	x
Za kúpeľný alebo rekreačný pobyt	✓	x	x	x
Za znečistenie ovzdušia	✓	✓/x ⁽²⁾	x	x
Za pobyt v kúpeľ. mieste alebo mieste sústred. cest. ruchu	x	✓	✓	x
Za užívanie bytu alebo časti bytu na iné účely ako na bývanie	✓	✓	✓	x
Za užívanie verejného priestranstva	✓	✓	✓	✓
Za zber, prepravu a zneškodňovanie komunálnych odpadov	x	✓	✓	x
Za komunálne odpady a drobné stavebné odpady	x	x	x	✓
Za umiestnenie jadrového zariadenia	x	✓	✓	x
Za jadrové zariadenia	x	x	x	✓

(1) zmena nastala od 1.5.2004

(2) zmena nastala 1.1.2003

Zdroj: Ministerstvo financií SR

V súvislosti so vstupom Slovenska do Európskej únie bolo potrebnú upraviť zákon o miestnych poplatkoch tak, aby všetky druhy miestnych poplatkov, boli v súlade so Smernicami Európskej únie. Išlo konkrétne o miestny poplatok z predaja alkoholických nápojov a tabakových výrobkov, poplatku zo vstupného a z reklamy. Poplatok za predaj alkoholických nápojov sa zrušil 1.5.2004, poplatky z reklamy a zo vstupného sa zrušili až od 1.1.2005.

Výšku miestnych poplatkov v rokoch 1993 až 2004 určovala príslušná obec, pričom maximálna výška bola stanovená zákonom. Od roku 2005 výšku miestnych daní a poplatkov naďalej určuje obec, avšak pri väčšine daní sa zrušila maximálna výška sadzby. Horná hranica pre sadzbu dane je zákonom stanovené pri dani za jadrové zariadenia a pri poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady. Všetky dane a poplatky sú príjmom obcí.

Poplatky za znečistenie ovzdušia sa stanovujú podľa toho, či ide o veľký, stredný alebo malý zdroj znečistenia. O poplatku za veľký a stredný zdroj znečisťovania ovzdušia rozhoduje obvodný úrad životného prostredia. O poplatku za malý zdroj znečisťovania ovzdušia

rozhoduje obec. Poplatky platené prevádzkovateľom veľkého alebo stredného zdroja sú od roku 2005 príjmom Environmentálneho fondu. Poplatky platené prevádzkovateľom malého zdroja sú príjmom rozpočtu obce.

Do roku 2001 boli poplatky platené prevádzkovateľom veľkého alebo stredného zdroja príjmom Štátneho fondu životného prostredia a v rokoch 2002 až 2004 príjmom štátneho rozpočtu.

III.2.2. Hotovostné plnenie a prognózovanie dane

Uvedená tabuľka aj graf prezentujú výnos daní za špecifické služby od roku 1996. Celkový výnos dane bol do roku 2001 len okolo 0,1% HDP. V roku 2002 sa zaviedli poplatky za zber, prepravu a zneškodňovanie komunálnych odpadov, čím sa podiel daní za špecifické služby na HDP zvýšil na 0,3% HDP, čo v absolútnych hodnotách znamená zvýšenie z 939 mil. Sk na 3 016 mil. Sk. Poplatok za zber, prepravu a zneškodňovanie komunálnych odpadov tvorí od svojho zavedenia najvýznamnejšiu časť medzi daňami za špecifické služby, v roku 2005 sa na ich výnose podieľal 72% podielom.

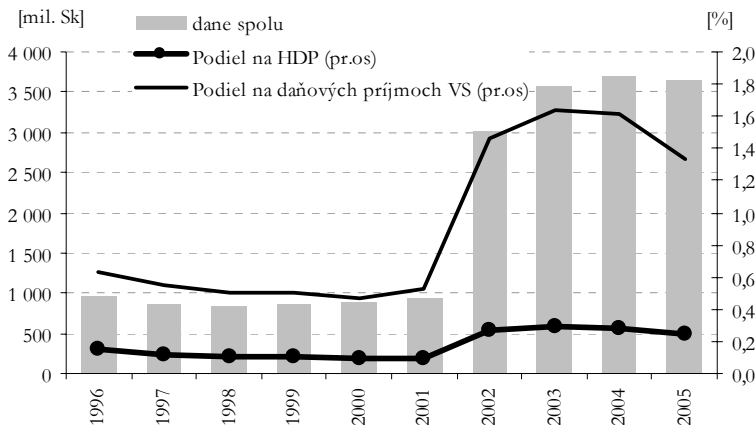
Výnos daní za špecifické služby v rokoch 1996 - 2005 (cash, v mil. Sk)										
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Za psa	44	47	49	51	56	59	61	64	66	85
Z predaja alkoholických nápojov a tabakových výrobkov	426	418	404	380	373	375	364	361	203	x
Za zábavné hracie prístroje	192	93	76	71	77	78	92	92	110	83
Za predajné automaty	3	1	1	1	1	1	2	2	2	17
Za vjazd motorovým vozidlom do historických častí miest	1	1	1	1	2	2	1	2	2	5
Za ubytovaciu kapacitu v rekreačných a vzdel. zariadeniach	23	22	21	22	22	20	20	19	19	167
Z reklamy	26	32	36	43	40	50	55	57	58	x
Zo vstupného	20	22	23	23	24	23	22	19	27	x
Za pobyt v kúpeľ. mieste alebo mieste sústred. cest. ruchu	35	34	33	32	33	37	43	100	89	x
Za znečisťovanie ovzdušia	8	8	7	6	8	9	5	x	x	x
Za užívanie bytu alebo časti bytu na iné účely ako na bývanie	6	5	5	4	4	4	5	18	7	x
Za užívanie verejného priestranstva	137	169	179	222	239	274	288	311	315	372
Za zber, prepravu a zneškodňovanie komunálnych odpadov	x	x	x	x	x	x	2 058	2 416	2 681	2 794
Za umiestnenie jadrového zariadenia	x	x	x	x	x	x	x	118	123	127
Iné	39	13	6	10	8	8	0	0	0	0
Dane za špecifické služby	961	867	841	867	885	939	3 016	3 579	3 703	3 650
Podiel na HDP (v %)	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	0,3	0,3	0,2
Podiel na daňových príjmoch VS (v %)	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	1,5	1,6	1,6	1,3

x – daň v danom roku neexistuje

0 – nulový výnos dane

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Vývoj daní za špecifické služby v rokoch 1996 – 2005

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Vzhľadom na to, že výšku poplatkov si stanovujú obce sami, nie je možné kvalitne naprognózovať výnos týchto daní. MF SR tvorí len indikatívne odhady. Pri svojich odhadoch MF SR využíva metódu efektívnej daňovej sadzby, pričom za základňu je považovaný HDP. Definitívny rozpočet daňových príjmov si tvoria obce.

III.3. Daň z motorových vozidiel

Pred fiškálnou decentralizáciou bola daň z motorových vozidiel známa ako cestná daň. Podľa rozpočtovej klasifikácie sa delila na cestnú daň a cestnú daň pri vozidlách v medzinárodnej premávke.

III.3.1. Legislatíva v rokoch 1993 - 2006

1. januára 1993 nadobudol účinnosť zákon č. 319/1992 Zb. o cestnej dani. Platil však len krátko, do 23.3.1994, kedy vstúpil do platnosti zákon č. 87/1994 Zb. o cestnej dani. Tento zákon sa používal do konca roku 2004, kedy ho nahradil zákon č. 582/2004 Z.z. o miestnych daniach.

V roku 2005 sa cestná daň „premenovala“ na daň z motorových vozidiel a začlenila sa medzi miestne dane do zákona č. 582/2004 Z.z. Predmetom dane sú motorové vozidlá používané na podnikanie. Prechodom kompetencií na územné samosprávy sa stanovilo, že sadzbu dane si stanovuje každý vyšší územný celok samostatne všeobecne záväzným nariadením. Tieto sadzby nesmú byť nižšie ako zákonom stanovené minimálne sadzby. Sadzby sa určujú pre:

- osobný automobil podľa zdvihového objemu motora v cm³ uvedeného v dokladoch vozidla,
- úžitkové vozidlo a autobus podľa celkovej hmotnosti a počtu náprav uvedených v dokladoch vozidla, osobitne pre motorové vozidlo a osobitne pre prípojné vozidlo,

- vozidlo používané v rámci návesovej jazdnej súpravy (ťahač a náves) podľa celkovej hmotnosti a počtu náprav uvedených v dokladoch vozidla, osobitne pre ťahač a osobitne pre náves; vozidlo sa z hľadiska určenia sadzby dane zaradi do najbližšej nižšej daňovej skupiny, než do akej by patrilo podľa celkovej hmotnosti uvedenej v dokladoch vozidla, osobitne ťahač a osobitne náves.

Daň sa platí vopred, pričom v závislosti od výšky daňovej povinnosti sa daň platí buď jedenkrát ročne (do 31.1.) alebo v štyroch rovnakých splátkach (do 31.1., 30.4., 31.7 a 31.10.) alebo mesačne vo výške 1/12 z daňovej povinnosti.

Do roku 2004 bol zákon o cestnej dani komplikovanejší. Podľa zákona č. 319/1992 Zb. boli predmetom zdaňovania cestné motorové vozidlá a ich prípojné vozidlá, ktoré sa používali na podnikanie alebo v súvislosti s podnikaním. Nezdaňovali sa vozidlá, ktoré mali len dve alebo tri kolesá s hmotnosťou do 1 tony a zvláštne vozidlá.

Základom dane pri úžitkových vozidlách a autobusoch bola ich celková hmotnosť v tonách a počet náprav a pri osobných automobiloch ich zdvihový objem motora v cm³.

Sadzba dane bola daná sadzobníkom. Sadzba pre osobné automobily bola v rozpätí od 1 200 Kčs do 3 600 Kčs, podľa zdvihového objemu motora. Pre úžitkové vozidlá a autobusy s jednou alebo dvoma nápravami sa sadzba pohybovala od 1 800 Kčs až po 48 000 Kčs, s tromi nápravami od 11 000 do 54 000 Kčs, so štyrmi nápravami od 14 000 do 46 000 Kčs.

Daň sa platila raz alebo dvakrát ročne, a to do 31.1. resp. pri dvoch rovnakých splátkach do 31.1. a do 31.7., ak celková daň presiahla sumu 50 000 Sk ročne.

Pri kombinovanej doprave (pozemná komunikácia / železnica, pozemná komunikácia/voda a pozemná komunikácia / železnica/ voda) mali daňovníci určité daňové úľavy. Pre vozidlá v medzinárodnej premávke vznikla daňová povinnosť pri vstupe na územie nášho štátu. Sadzba dane závisela od dĺžky času strávenom na našom území, najnižšia sadzba bola 500 Kčs za 24 hodín.

Nový zákon v roku 1994 nepriniesol žiadne podstatnejšie zmeny do systému. Postupnými novelami zákona sa upravili sadzby daní. Platenie dane bolo možné jedenkrát ročne do 31.1. alebo v štyroch rovnakých splátkach (v termínoch do 31.1., 30.4., 31.7., 31.10.), ak bola celková daň viac ako 50 000 Sk ročne, alebo v mesačných splátkach vo výške 1/12 z celkovej dane, ak bola celková daň viac ako 250 000 Sk ročne.

V súvislosti so vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie sa zrušili pobočky colných úradov na hraničných priechodoch s krajinami Európskej únie, a teda sa neplnia ani úlohy súvisiace s vyberaním cestnej dane v rámci medzinárodnej premávky. Nadväzne na túto zmenu sa s účinnosťou od 1. mája 2004 vypustili zo zákona ustanovenia, v ktorých sa riešilo zdaňovanie vozidiel v rámci medzinárodnej premávky a správu vykonávajú colné orgány.

III.3.2. Distribúcia dane a hotovostné plnenie

V roku 1993 bol výnos cestnej dane príjmom štátneho rozpočtu. V roku 1994 bol zriadený Štátny fond cestného hospodárstva, ktorého daňové príjmy boli tvorené okrem iného aj podielom na výnose cestnej dane. Do roku 2000 bolo 70% výnosu cestnej dane príjmom

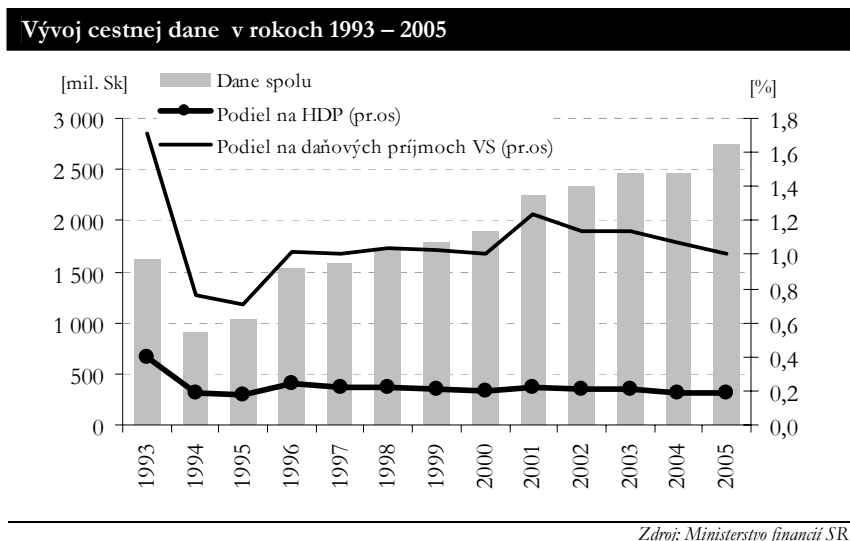
štátneho fondu a 30% príjmom obcí. V roku 2001 sa podiel upravil na 60% pre štátny fond a 40% pre obce. Od roku 2002 sa výnos dane delil medzi štátny rozpočet a obce podľa zákonov o štátnom rozpočte na príslušný rok. Od roku 2005 je celý výnos príjmom vyšších územných celkov.

Nasledujúca tabuľka prináša prehľad výnosu cestnej dane a jej distribúcie medzi subjekty verejnej správy od roku 1993. Výnos cestnej dane pri vozidlách v medzinárodnej premávke je vo väčšine prípadov zahrnutý vo výnose z cestnej dani.

Vývoj výnosu cestnej dani v rokoch 1993 - 2005 (cash, v mil. Sk)													
	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Cestná daň	1 626	908	1 025	1 530	1 581	1 723	1 779	1 891	2 236	2 340	2 468	2 442	-65
do štátneho rozpočtu	1 626	0	0	0	0	0	0	0	0	1 327	1 423	1 272	-65
do obcí	0	0	0	426	469	514	515	629	959	1 013	1 046	1 171	0
do Štátneho fondu cestného hospodárstva	0	908	1 025	1 105	1 170	1 273	1 208	1 189	1 218	0	0	0	0
Cestná daň pri vozidlách v medzinárodnej premávke	0	0	0	0	0	0	56	73	59	0	0	22	0
Daň z motorových vozidiel (VÚC)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2 800
Dane spolu	1 626	908	1 025	1 530	1 581	1 723	1 835	1 964	2 295	2 340	2 468	2 464	2 734
Podiel na HDP (v %)	0,4	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Podiel na daňových príjmoch VS (v %)	1,7	0,8	0,7	1,0	1,0	1,0	1,1	1,1	1,3	1,1	1,1	1,1	1,00

x - daň v danom roku neexistuje

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Z uvedeného grafu vyplýva, že výnos cestnej dane má od roku 1994 rastúci trend, pričom do roku 2004 nepresiahol sumu 2 500 mil. Sk. Podiel na HDP bol s výnimkou roku 1993 konštantný, na úrovni len okolo 0,2% HDP. Podiel na celkových daňových príjmoch sa pohyboval v rozpätí od 0,7% do 1,7%.

V roku 2005 nastala špecifická situácia, kedy sa zaviedla daň z motorových vozidiel, ktorej výnos je príjmom vyšších územných celkov. Avšak zároveň ešte plynuli aj dobiehajúce platby zo zrušenej cestnej dane, ktoré sa taktiež previedli na účty VÚC. Všetky platby sa prevádzajú na účty VÚC vždy jeden mesiac potom, ako sa príjmy pripíšu na účet v štátnej

pokladnici. Týmito zmenami vznikol na konci roka 2005 na účte ŠR negatívny výnos cestnej dane vo výške -65 mil. Sk a VÚC vykázali daňové príjmy z dane z motorových vozidiel vo výške 2 800 mil. Sk.

Negatívne dopad na štátny rozpočet v sume -65 mil. Sk bol spôsobený presunom výnosu cestnej dane medzi štátnym rozpočtom a VÚC. V januári 2005 sa do VÚC previedol výnos z cestnej dane za december 2004 v sume 92 mil. Sk, pričom však táto čiastka nebola súčasťou výnosu daní za rok 2005. V decembri 2005 bol celkový výnos dobiehajúcej cestnej dane a dane z motorových vozidiel vo výške 114 mil. Sk. Z tejto čiastky sa previedol na mimorozpočtové účty výnos dane podľa stavu na účte k 28.12.2005, t.j. vo výške 87 mil. Sk za účelom reálneho vykazovania príjmov ŠR k 31.12.2005 (keďže celý výnos dane z motorových vozidiel a cestnej dane v roku 2005 je príjmom VÚC). Následne ešte do konca roka prišlo na účet štátnej pokladnice z týchto daní 27 mil. Sk. Negatívny vplyv prevodu sumy 92 mil. Sk v januári 2005 bol znížený výnosom daní za posledné dva dni v decembri 2005 v sume 27 mil. Sk, čím celkový negatívny dopad dosiahol sumu -65 mil. Sk.

Výnos dane z motorových vozidiel dosiahol v roku 2005 celkovú výšku 2 727 mil. Sk a dobiehajúca cestná daň 95 mil. Sk. Z celkového výnosu 2 822 mil. Sk sa do VÚC previedlo 2 708 mil. Sk a zvyšných 87 mil. Sk sa previedlo na konci decembra na mimorozpočtový účet, z ktorého sa to v januári 2006 previedlo na účty VÚC. Ďalších 92 mil. Sk bolo na účty obcí prevedených v januári 2005, a to z výnosu cestnej dane za december 2004. Celkový daňový príjem VÚC v roku 2005 bol teda vo výške 2 800 mil. Sk.

Rozdelenie výnosu v roku 2005 (cash, v mil. Sk)			
	Štátny rozpočet	VÚC	mimorozpočtový účet
(1) výnos dane z motorových vozidiel	2 727		
(2) výnos cestnej dane	95		
(3) dane spolu	2 822		
(4) prevod cestnej dane z roku 2004 do VÚC	-92	92	
(5) prevod daní za rok 2005 do VÚC	-2 708	2 708	
(6) prevod na mimorozpočtový účet	-87		87
(7) Konečný stav daňových príjmov	-65	2 800	87

(3)=(1)+(2)
(7)=(3)+(4)+(5)+(6)

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Vzhľadom na to, že VÚC si určujú sadzby dane z motorových vozidiel samostatne, ministerstvo financií sa nezaobrá detailne prognózou výnosu dane. Pre účely tvorby rozpočtu verejnej správy tvorí MF SR len indikatívne odhady založené na dlhodobom konštantnom podiele výnosu na HDP vo výške 0,2% HDP. Definitívny odhad príjmov si VÚC rozpočtujú sami.

IV. Ostatné dane

Medzi ostatné dane sú v tomto materiáli zaradené majetkové dane (dane z dedičstva a darovania, daň z prevodu a prechodu nehnuteľností), daň z úhrad za dobývací priestor, daň z úhrad za uskladnenie plynov alebo kvapalín a dane z medzinárodného obchodu a transakcií. Sú to dane, ktoré majú v súčasnosti z hľadiska príjmov verejných financií malý až zanedbateľný význam, čo sa týka ich výnosov. Do štátneho rozpočtu plynú dobiehajúce platby z majetkových daní, ktoré boli zrušené v roku 2004 (daň z dedičstva a darovania) a 2005 (daň z prevodu a prechodu nehnuteľností) a z dovoznej prirážky zrušenej v roku 2001, ktorá je súčasťou daní z medzinárodného obchodu a transakcií.

IV.1. Majetkové dane

Od roku 1993 sú za majetkové dane považované daň z dedičstva, daň z darovania, daň z prevodu a prechodu nehnuteľností a daň z nehnuteľností. Daň z nehnuteľností je jedinou daňou, ktorej celý výnos je príjmom obcí a na základe súčasnej legislatívy je zaradená medzi miestne dane (kapitola III.1). Výnosy z ostatných troch daní boli počas svojej existencie príjmom štátneho rozpočtu. Ako už naznačila predchádzajúca veta, dnes sa už ani jedna z týchto troch daní neplatí.

IV.1.1. Legislatíva

V roku 1992 bol schválený zákon č. 318/1992 Zb. o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností (tzv. trojdaň). S niekoľkými novelami platil tento zákon až do konca roku 2003, pričom novely len mierne modifikovali sadzby daní, oslobodenia, úľavy a pod.

Základným princípom zdaňovania bolo rozdelenie osôb do troch skupín podľa príbuzenského vzťahu alebo iného osobného pomeru k prevodcovi alebo porúčiteľovi. Do I. skupiny sa zaradili deti a ich potomkovia, rodičia a ostatní príbuzní v priamom rade a manželia. Do II. skupiny patrili súrodenci, deti manžela, príbuzní manžela v priamom rade, ostatné osoby, ktoré s prevodcom, darcom alebo porúčiteľom žili najmenej po dobu jedného roka v spoločnej domácnosti a ktoré sa starali o spoločnú domácnosť alebo boli výživou odkázané na prevodcu, darcu alebo porúčiteľa, manželia vlastných a osvojených detí, manželia rodičov, synovci, netere, strýkovia a tety. Do III. skupiny patrili ostatné fyzické a právnické osoby. Na základe týchto skupín sa následne stanovovali jednotlivé sadzby dane podľa výšky základu dane.

Základ dane

Základom dane pre daň z dedičstva bola až do 31.3.2002 hodnota dedičského podielu dediča. Od 1.4.2002 sa zaviedlo zníženie základu dane. Osoby v II. skupine si mohli hodnotu dedičského podielu znížiť o 500 000 Sk a osoby v III. skupine o 50 000 Sk⁷.

---

⁷ Daň z darovanie pre osoby v I. skupine bola zrušená od 1.5.2001

Základom dane z darovania bola cena nadobudnutého majetku obvyklá v mieste a čase darovania a po odpočítaní preukázaných dlhov, ceny iných povinností a prípadnej čiastočnej odpłaty. Od 1.4.2002 sa základ dane znížil pre osoby v I. skupine o 2 000 000 Sk, pre osoby v II. o 300 000 Sk a v III. skupine o 50 000 Sk.

Základom dane z prevodu a prechodu nehnuteľností bola dohodnutá cena, najmenej však cena zistená podľa osobitných predpisov platných v čase zápisu práv do katastra nehnuteľností.

Oslobodenie od dane

Podľa zákona platného do 28.4.1993 boli od dane z dedičstva a darovania oslobodené

- hnuťelné veci osobnej potreby (nie určené na podnikanie) u fyzických osôb, pokiaľ cena tohto majetku neprevyšovala u osôb I. skupiny 300 000 Kčs, u osôb II. skupiny 60 000 Kčs a u osôb III. skupiny 20 000 Kčs u každého daňovníka. Daň sa vyberala len z tej časti ceny, ktorá prevyšovala uvedené sumy.
- nehnuteľné veci do výšky 500 000 Kčs, pokiaľ ich zdedili maloleté deti poručiťela alebo deti poručiťela pripravujúce sa na budúce povolanie, najdlhšie však do 26 rokov ich veku.

Novelou zákona platnou od 29.4.1993 sa zvýšila maximálna cena hnuťelného majetku osôb v I. skupine z 300 000 Kčs na 600 000 Sk. Všetky oslobodenia boli zrušené od 1.4.2002. Zároveň boli zavedené zníženia základu dane.

Sadzba dane

Sadzby jednotlivých daní boli v minulosti stanovované podľa jednotlivých skupín osôb (I., II. alebo III. skupina osôb), podľa typu dane (daň z dedičstva, daň z darovania alebo daň z prevodu a prechodu nehnuteľností) a podľa výšky základu dane. Uvedené parametre sa počas rokov mierne menili a upravovali. Podrobné údaje o jednotlivých sadzbách sú uvedené v Prílohe č.2.

Platenie dane

Daňová povinnosť vznikla buď právoplatnosťou rozhodnutia o dedičstve alebo zápisom do katastra nehnuteľností. Na začiatku roka 1993 bol daňovník povinný do 30 dní oznámiť správcovi dane vznik daňovej povinnosti a zároveň podať daňové priznanie. Ešte v tom istom roku sa táto lehota predĺžila na 60 dní. Daň bolo potrebné zaplatiť do 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia daňového úradu o vyrubení dane. V roku 2002 sa lehota predĺžila na 90 dní a daň bolo potrebné zaplatiť najneskôr v posledný deň lehoty na podanie daňového priznania.

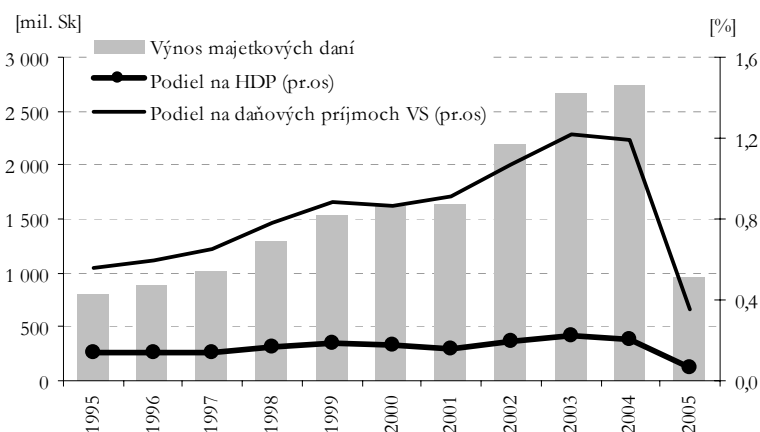
IV.1.2. Hotovostné plnenie

Nasledujúca tabuľka prezentuje výnosy jednotlivých majetkových daní v rokoch 1995 - 2005 (údaje za roky 1993 a 1994 nie sú k dispozícii v danej štruktúre).

Výnos majetkových daní v rokoch 1995 - 2005 (cash, v mil. Sk)											
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Daň z dedičstva	17	36	45	71	83	104	105	101	86	42	9
Daň z darovania	38	114	49	72	121	143	146	173	153	80	15
Daň z prevodu a prechodu nehnuteľ.	752	746	926	1 148	1 334	1 375	1 388	1 930	2 425	2 612	941
Majetkové dane spolu	807	896	1 019	1 291	1 538	1 622	1 639	2 205	2 664	2 735	966
podiel na HDP (v %)	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
podiel na daňových príjmoch VS (v %)	0,6	0,6	0,6	0,8	0,9	0,9	0,9	1,1	1,2	1,2	0,4

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Vývoj majetkových daní v rokoch 1995 – 2004 (v %)

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Podiel výnosov daní na HDP sa pohyboval v rozpätí 0,1 – 0,2% HDP, čo je z pohľadu verejných financií zanedbateľná čiastka. Taktiež podiel na celkových daňových príjmoch VS bol malý, len v rozpätí 0,6 – 1,2%. Dlhodobo najväčší podiel (85% - 90%) na majetkových daniach mala daň z prevodu a prechodu nehnuteľností. Zrušenie daní z dedičstva a darovania v roku 2004 neprinieslo žiadny viditeľný efekt. Zrušenie dane z prevodu prechodu nehnuteľností v roku 2005 spôsobilo zníženie celkových daňových príjmov o 0,8% HDP.

Vzhľadom na možnosť vyrubiť daň do piatich rokov po roku, v ktorom vznikla daňová povinnosť, plynuli aj v rokoch 2005 a 2006 do štátneho rozpočtu výnosy z týchto daní. Výnos v roku 2005 bol tvorený len z dobiehajúcich platieb na základe platobných výmerov resp. sankcií vydaných správcami dane za staré roky, resp. z dôvodu splatnosti dane z predchádzajúceho roka.

Rovnako aj v roku 2006 plynú do rozpočtu dobiehajúce platby, pričom podľa mesačných údajov má výnos klesajúci trend. V období od 1.7.2006 do 30.9.2006 prebehla daňová amnestia majetkových daní. Podľa nariadenia vlády č.418/2006 sa odpustili nezaplatené penále a sankcie za predpokladu, že daň (istina), ku ktorej prislúcha nedoplatok na sankcii, bola zaplatená najneskôr 30.9.2006. Časť z týchto platieb bola pripísaná na účet Štátnej pokladnice až začiatkom októbra. IFP na základe hotovostného vývoja dane odhaduje, že daňová amnestia priniesla do štátneho rozpočtu 30 mil. Sk.

Prognózovanie výnosu majetkových daní bolo do roku 2004 naviazané na vývoj HDP vzhľadom na stabilný vývoj podielu výnosu dane na HDP. Od zrušenia týchto daní sa ich výnos už pre účely tvorby rozpočtu VS neprognozuje.

IV.2. Úhrada za dobývací priestor a uskladnenie plynov alebo kvapalín

IV.2.1. Legislatíva v rokoch 1993- 2006

Platenie úhrady za dobývací priestor sa riadila od 1.1.1993 troma nariadeniami vlády a jedným zákonom. Najprv to bolo Nariadenie vlády SR č. 532/1992 Zb. o úhrade za dobývací priestor a úhrade za vydobyté nerasty. Od 1.7.1994 do konca roku 2001 platilo Nariadenie vlády SR č. 155/1994 Zb. o úhrade za dobývací priestor a úhrade za vydobyté nerasty. Od 15.2.2002 platí Nariadenie vlády SR č. 50/2002 Z.z. o úhrade za dobývací priestor, úhrade za vydobyté nerasty a o úhrade za uskladňovanie plynov alebo kvapalín. Zároveň od 1.7.1998 je v účinnosti zákon č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon), ktorý okrem iného určuje aj výšku úhrad za dobývací priestor.

V rokoch 1993 až 2001 sa úhrada platila raz ročne, vždy do konca februára, za predchádzajúci kalendárny rok. Výška úhrady bola stanovená banským zákonom. Organizácia bola povinná zaplatiť ročnú úhradu za dobývací priestor vo výške 5 000 Sk za každý aj začatý km² plochy dobývacieho priestoru v jeho vymedzení na povrchu. Úhrada za dobývací priestor bola daňovým príjmom štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Správu týchto úhrad vykonávali obvodné banské úrady.

Nariadením vlády SR č. 50/2002 Z.z. a novelou banského zákona sa zaviedlo niekoľko zmien. Výška úhrady za dobývací priestor ostala nezmenená. Avšak len 50% z celkového výnosu úhrad je daňovým príjmom štátneho rozpočtu. Druhá polovica je daňovým príjmom obcí.

Okrem toho sa zaviedli v roku 2002 úhrady za uskladňovanie plynov alebo kvapalín. Úhrada sa vypočíta ako súčin množstva uskladneného (zatlačeného) plynu v m³ alebo kvapaliny v tonách v príslušnom štvrtroku a sadzby úhrady. Sadzba úhrady bola stanovená vo výške 0,015 Sk za 1 m³ plynu alebo 1 t kvapaliny. Úhrada za uskladňovanie plynov alebo kvapalín bola v rokoch 2002 až 2004 príjmom štátneho rozpočtu ako nedaňový príjem, od roku 2005 je daňovým príjmom Environmentálneho fondu.

IV.2.2. Hotovostné plnenie

Výnos dane z úhrad za dobývací priestor je od roku 1997 stabilný, na úrovni len okolo 4 - 6 mil. Sk ročne, čo tvorí úplne zanedbateľné podiely tak na HDP ako aj na celkových daňových príjmoch verejnej správy.

Daň z úhrad za dobývací priestor (cash, mil. Sk)										
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
štátny rozpočet	4,2	4,1	4,2	4,2	4,6	5,7	1,9	3,3	2,2	2,2
obce	0,5	0,8	0,8	0,2	0,5	0,2	2,2	1,7	2,8	3,5
Spolu	4,8	4,9	4,9	4,4	5,1	5,9	4,1	5,0	4,9	5,7
podiel na HDP (v %)	0,0007	0,0007	0,0006	0,0005	0,0005	0,0006	0,0004	0,0004	0,0004	0,0004
podiel na daňových príjmoch VS (v %)	0,003	0,003	0,003	0,003	0,003	0,003	0,002	0,002	0,002	0,002

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Úhrada za uskladnenie plynov alebo kvapalín existuje ako daňový príjem len od roku 2005. Výnos v prvom roku dosiahla výšku 17 mil. Sk.

MF SR neprognozujú výnosy uvedených úhrad. Pri tvorbe rozpočtu spolupracuje s Ministerstvom hospodárstva SR.

IV.3. Dane z medzinárodného obchodu a transakcií

IV.3.1. Legislatíva v rokoch 1993 - 2006

Podľa ekonomickej klasifikácie sú dane z medzinárodného obchodu a transakcií tvorené nasledujúcimi položkami: dovozné clo, dovozná prirážka, podiel na vybratých finančných prostriedkoch, ostatné colné príjmy.

Dovozné clo je upravované colným zákonom. V rokoch 1993 až 1996 platil colný zákon č. 618/1992 Zb. Od 1.7.1996 bol v platnosti colný zákon č. 180/1996 Zb. 1.7. 2001 nadobudol účinnosť colný zákon č. 238/2001 Z.z. Vstupom SR do Európskej únie 1.5.2004 nadobudol účinnosť colný zákon č. 199/2004 Z.z. Vzhľadom na rozsah colného zákona, v tejto časti budú popísané len súvislosti, ktoré sa priamo dotýkajú daňových príjmov.

Dovoznú prirážku upravovali v rokoch 1994 až 2000 vyhlášky Ministerstva financií SR. V rokoch 1994 až 1997 to bola vyhláška č. 45/1994 Zb. o dovoznej prirážke. V roku 1997 sa prijala nová vyhláška č. 197/1997 Zb. o dovoznej prirážke, ktorá bola zrušená v roku 1998 vyhláškou č. 259/1998 Zb. V roku 1999 sa prijala vyhláška č. 118/1999 Zb. o dovoznej prirážke, ktorá platila až do konca roka 2000. K 1.1.2001 bola dovozná prirážka vyhláškou č. 451/2000 Zb. zrušená naposledy.

Dovozné clo, podiel na vybratých finančných prostriedkoch a ostatné colné príjmy

V rokoch 1993 až 2001 sa podľa zákona pod dovozným clom rozumelo clo vyberané pri dovoze tovaru. Dovoznému clu podliehal všetok dovážaný tovar s výnimkou tovaru, ktorý bol v colnom sadzobníku výslovne označený za tovar bez cla. Základom pre vymernie dovozného cla bola colná hodnota tovaru. Výška sadzieb pre dovozné clo bola určená colným sadzobníkom. Clo bolo splatné v lehote 10 dní odo dňa, keď colné orgány oznámili jeho výšku dlžníkovi.

Zákomom č. 238/2001 Z.z. sa zmenila definícia dovozného cla. Dovozné clo je ochranné opatrenie vo forme povinnej platby vyberanej štátom podľa tohto zákona z dovážaného tovaru.

Výraznejšie zmeny nastali až po vstupe Slovenska do Európskej únie 1.5.2004. Zadefinoval sa pojem „tretí štát“, pod ktorým sa rozumie štát, ktorý nie je členským štátom Európskej únie. Dovozné clo sa uplatňuje len na tovar dovážaný z tretích krajín.

Vstupom SR do EÚ vznikla pre Slovensko povinnosť odvádzať tzv. vlastné zdroje Európskych spoločenstiev do rozpočtu EÚ⁸. Vlastné zdroje ES sú tvorené z troch častí:

- Tradičné vlastné zdroje, ktoré predstavujú clá, poľnohospodárske poplatky a odvody z produkcie cukru
- Zdroj založený na dani z pridanej hodnoty
- Zdroj založený na hrubom národnom dôchodku

Príjmami štátneho rozpočtu je 25% z vybraných tradičných vlastných zdrojov. Z toho medzi daňové príjmy patrí 25% z vybraného cla a poľnohospodárskych poplatkov. 25% z odvodov z produkcie cukru sa zahŕňa medzi nedaňové príjmy.

Ostatné colné príjmy sú najmä prijaté pokuty a penále predpísané colnými orgánmi.

Dovozná prirážka

Podľa zákona č. 45/1994 Zb. sa dovozná prirážka sa uplatňovala na dovezený tovar, ktorý bol uvedený v prílohe vyhlášky, a na ostatný dovezený tovar neobchodného charakteru, ktorého colná hodnota bola vyššia ako 3 000 Sk. S účinnosťou zákona č. 197/1997 sa dovozná prirážka uplatňovala na všetok dovážaný tovar. Všetky výnimky, na ktoré sa prirážka nevzťahovala, boli uvedené v zákone.

Základom dovoznej prirážky bola colná hodnota tovaru. Sadzba dovoznej prirážky bola do roku 1996 10% zo základu dane, v septembri 1996 sa sadzba zmenila na 7,5% a na začiatku roka 1997 na 0%. V polovici roka 1997 sa prijal zákon č. 197/1997. Ten stanovil, že do konca roka 1997 bola sadzba vo výške 7% zo základu dane, v roku 1998 5% v roku 1999 5%. 1. júna 1999 nadobudol účinnosť nový zákon o dovoznej prirážke, ktorý stanovil sadzbu dovoznej prirážky vo výške 7%. V prvej polovici roka 2000 bola sadzba 5% a posledná existujúca sadzba dovoznej prirážky, platná do konca roka 2000, bola 3%. Od 1.1.2002 je dovozná prirážka zákonom zrušená.

IV.3.2. Hotovostné plnenie a prognózovanie dane

Následujúca tabuľka prezentuje hotovostný vývoj daní z medzinárodného obchodu a transakcií od roku 1995.

Podiel výnosu daní na HDP sa pohyboval v rozpätí od 1,4% do 1,8% až do roku 2000. Zrušením dovoznej prirážky tento podiel klesol pod 0,5% HDP. Po vstupe SR do EÚ klesol podiel pod úroveň 0,1% HDP.

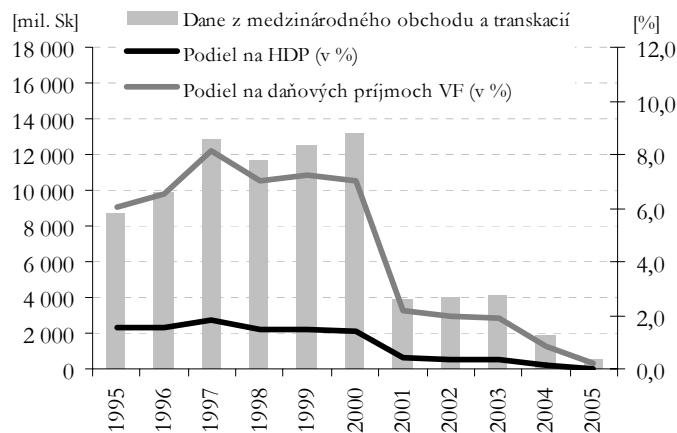
---

⁸ v nadväznosti na zmluvu o pristúpení SR k EÚ podľa rozhodnutia Rady 2000/597/ES o systéme vlastných zdrojov spoločenstiev, nariadenia Rady 2000/1150/ES implementujúceho rozhodnutie 94/728/ES o systéme vlastných zdrojov spoločenstiev a nariadenia Rady 2004/2028/ES

Dane z medzinárodného obchodu a transakcií (cash, v mil. Sk)											
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Dovozné clo	5 440	5 917	5 252	5 241	3 934	3 683	3 550	3 832	3 959	1 601	34
Dovozná prirážka	3 314	3 786	7 450	6 286	8 425	9 415	285	3	14	15	7
Podiel na vybratých finančných prostriedkoch	0	0	0	0	0	0	0	0	0	255	474
Ostatné colné príjmy	0	190	113	136	175	82	87	161	92	0	0
Dane z medzinárodného obchodu a transakcií	8 754	9 894	12 815	11 664	12 534	13 181	3 923	3 996	4 064	1 871	515
Podiel na HDP (v %)	1,5	1,5	1,8	1,5	1,5	1,4	0,4	0,4	0,3	0,1	0,0
Podiel na daňových príjmoch VS (v %)	6,0	6,5	8,1	7,0	7,2	7,0	2,2	1,9	1,9	0,8	0,2

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Vývoj daní z medzinárodného obchodu a transakcií 1995 – 2005 (v %)

Zdroj: Ministerstvo financií SR

V rokoch 1995 až 1998 sa dovozné clo pohybovalo v rozpätí od 5 až 6 mld. Sk, od roku 1999 kleslo pod úroveň 4 mld. Sk. Nízky výnos v roku 2004 bol spôsobený vstupom SR do EÚ, pretože od mája 2004 sa vyberalo dovozné clo len pri dovoze z tretích krajín. V roku 2004 sa na celkovom dovoze podieľali tretie krajiny 26%, v roku 2005 približne 35%.

Výnos z dovoznej prirážky mal od roku 1995 stúpajúcu tendenciu. K 1.1.2001 bola dovozná prirážka zrušená a do štátneho rozpočtu plynú len dobiehajúce platby.

Ostatné colné príjmy výrazne neovplyvňujú príjmy štátneho rozpočtu, pretože majú z pohľadu daňových príjmov zanedbateľný výnos.

V súčasnosti už IFP neprognozuje výnos daní z medzinárodného obchodu a transakcií. Pre účely tvorby rozpočtu VS sa podklady týkajúce sa podielu na vybratých finančných prostriedkoch čerpajú z EÚ. V Bruseli sa každý rok v apríli koná zasadnutie Poradného výboru pre vlastné zdroje ACOR (Advisory Committee on Own Resources), kde sa schvaľujú predbežné odhady vlastných zdrojov ES na nasledujúci rok Tie využíva MF SR ako podklad pri tvorbe rozpočtu VS.

Záver

Cieľom tohto materiálu bolo vysvetliť a popísať existujúce možnosti MF SR pri prognóze vybraných daní. Napriek faktu, že tieto dane tvoria len 5% z celkového objemu daňových príjmov verejnej správy, zaraďujú sa medzi jej zdroje a sú súčasťou daňového systému na Slovensku. IFP zodpovedá za prognózy všetkých uvedených daní s výnimkou miestnych daní. V porovnaní s ostatnými daňami, kde existujú priame makroekonomické súvislosti a najmä vstupné údaje, analýza a prognóza týchto daní je o to náročnejšia, nakoľko si vyžaduje prijatie dodatočných, prevažne arbitrárnych predpokladov.

Prognóza dane z príjmov fyzických osôb z podnikania je vzhľadom na svoju podstatu a nedostatok relevantných údajov náročná a veľakrát nepresná. IFP preto bude naďalej hľadať lepšie postupy prognózovania tejto dane. Jedným z možných riešení je aplikovať podobný postup ako pri DPFO zo závislej činnosti, t.j. použitím štruktúrného modelu založeného na mzdovej distribúcii.

Zvýšenie kvality prognózovania dane z príjmov vyberanej zrážkou je možné prostredníctvom hlbšej analýzy jednotlivých častí jej základne a prostredníctvom spolupráce s makroekonómami pri predikcii jej základne.

Výnos miestnych daní si rozpočtujú obce a VÚC samostatne, IFP prezentuje len indikatívne odhady výnosov, a teda nenesie zodpovednosť za prípadné odchýlky skutočnosti od rozpočtu.

Prílohy

Príloha č. 1 - Stručná charakteristika daňových priznaní v rokoch 2000-2005

V období rokov 2000 - 2003 existovalo päť základných typov daňových priznaní pre fyzické osoby - A, B1, B2, C a D podľa predmetu činnosti. S účinnosťou od 1.1.2004 podávajú daňovníci dva typy daňového priznania A a B, pričom typ A sa naďalej vzťahuje na závislú činnosť a všetky ostatné príjmy iné, ako zo závislej činnosti spadajú pod typ B.

1. **Daňové priznanie typu A** je určené pre daňovníkov - fyzické osoby, ktoré majú príjmy len zo závislej činnosti a funkčné pôžitky. Toto daňové priznanie vyplňajú tí daňovníci, ktorí pracujú u zamestnávateľa na hlavný pracovný pomer, prípadne na dohodu o pracovnej činnosti a okrem tohoto príjmu nemajú iný príjem - nepodnikajú, neprenajímajú byt, nevyhrali v danom roku v lotérii a podobne. Závislých činností môže byť v tomto prípade aj viac a môžu byť vykonávané súbežne.
2. **Daňové priznanie typu B1** bolo určené pre daňovníkov - fyzické osoby, ktoré podnikali formou živnosti (neplatia však paušálnu daň) a popri tom mohli pracovať v závislom pracovnom pomere alebo viacerých pracovných pomeroch, mali príjmy z kapitálového majetku (napríklad z dlhopisov) alebo prenajímali priestory, prípadne mali príjmy z umeleckej činnosti.
3. Ak si daňovník - fyzická osoba uplatňoval zníženie základu dane podľa § 41 ods. 16 pôvodného zákona č. 286/1992 o daniach z príjmov, podal **daňové priznanie typu B2**. Išlo o živnostníkov, ktorí si znížili základ dane v prvom, druhom a treťom roku podnikania o konkrétne v zákone uvedené percento a tým sa zaviazali, že sumu ušetrenú na dani z príjmov preinvestujú v nasledujúcom roku formou obstarania investičného majetku.
4. **Daňové priznanie typu C** bolo určené pre daňovníkov - fyzické osoby, ktoré podnikali na základe živnostenského oprávnenia a zdaňovali svoje príjmy paušálnou daňou podľa § 15 zákona o daniach z príjmov. Predpokladalo sa, že ide o ich jediný druh príjmu v danom zdaňovacom období.
5. **Daňové priznanie typu D** podával daňovník - fyzická osoba, ktorý mal príjmy výlučne z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva, pričom si uplatňoval paušálne výdavky vo výške 65%.

Daňové priznania k dani z príjmov fyzických osôb z podnikania od roku 2000 po súčasnosť				
2000	B 1 viac druhov príjmov	B 2 zníženie podľa §41 ods. 16 z.296/1992	D zníženie podľa §14 z. 366/1999	C paušálna daň
2001	B 1 viac druhov príjmov	B 2 zníženie podľa §41 ods. 16 z.296/1992	B 3 Zníženie podľa §13 ods.3 z. 366/1999	C paušálna daň
2002	B 1 viac druhov príjmov	B 2 zníženie podľa §41 ods. 16 z.296/1992	B 3 zníženie podľa §13 ods. 3 z. 366/1999	C paušálna daň
2003	B 1 viac druhov príjmov	B 2 zníženie podľa §13 ods. 3-7 z.366/1999	B 3 zníženie podľa §13 ods. 8 z.366/1999	
od 2004	B viac druhov príjmov			

Príloha č. 2 – Prehľad sadzieb daní z dedičstva, darovania, prevodu a prechodu nehnuteľností v rokoch 1993 až 2004

Sadzby daní boli stanovené podľa jednotlivých skupín osôb, podľa typu dane a podľa výšky základu dane.

Nasledujúca tabuľka zobrazuje jednotlivé pásma základu dane a sadzby dane pre I. skupinu osôb. Do 30.4.2001 sa tieto sadzby aplikovali na dane z dedičstva, darovania, prevodu a prechodu nehnuteľností. Od 1.5.2001 bola zrušená daň z dedičstva pre osoby patriace do I. skupiny. Od 1.1.2003 bolo upravené zdaňovanie dane z prevodu a prechodu nehnuteľností (uvedené nižšie).

Sadzba dane u osôb zaradených do I. skupiny			
Základ dane (v Sk)		Sadzba dane	
od	do	fixná suma (v Sk)	% časť (v %) *
	1 000 000	0	1,0
1 000 000	2 000 000	10 000	1,3
2 000 000	5 000 000	23 000	1,5
5 000 000	7 000 000	68 000	1,7
7 000 000	10 000 000	102 000	2,0
10 000 000	20 000 000	162 000	2,5
20 000 000	30 000 000	412 000	3,0
30 000 000	40 000 000	712 000	4,0
40 000 000	a viac	1 112 000	5,0

* % zo základu dane presahujúceho príslušný spodný limit intervalu

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Ďalšia tabuľka zobrazuje daňové pásma základu dane a sadzby dane pre osoby zaradené do II. skupiny. Uvedené sadzby platili až do 31.12.2002 pre všetky tri typy daní. Od 1.1.2003 bolo, podobne ako pri I. skupine osôb, upravené zdaňovanie dane z prevodu a prechodu nehnuteľností (uvedené nižšie).

Sadzba dane u osôb zaradených do II. skupiny			
Základ dane (v Sk)		Sadzba dane	
od	do	fixná suma (v Sk)	% časť (v %) *
	1 000 000	0	3,0
1 000 000	2 000 000	30 000	3,5
2 000 000	5 000 000	65 000	4,0
5 000 000	7 000 000	185 000	5,0
7 000 000	10 000 000	285 000	6,0
10 000 000	20 000 000	465 000	7,0
20 000 000	30 000 000	1 165 000	8,0
30 000 000	40 000 000	1 965 000	9,0
40 000 000	a viac	2 865 000	10,0

* % zo základu dane presahujúceho príslušný spodný limit intervalu

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Tretia tabuľka zobrazuje daňové pásma základu dane a sadzby dane z dedičstva a z darovania pre osoby zaradené do III. skupiny. Sadzby pre daň z prevodu a prechodu nehnuteľností sú uvedené v štvrtej tabuľke. Uvedené sadzby platili až do 31.12.2002. Od 1.1.2003 sa zmenili sadzby pre daň z prevodu a prechodu nehnuteľností (uvedené nižšie).

Sadzba dane z dedičstva a darovania u osôb zaradených do III. skupiny			
Základ dane (v Sk)		Sadzba dane	
od	do	fixná suma (v Sk)	% časť (v %) *
	1 000 000	0	7,0
1 000 000	2 000 000	70 000	9,0
2 000 000	5 000 000	160 000	12,0
5 000 000	7 000 000	520 000	15,0
7 000 000	10 000 000	820 000	18,0
10 000 000	20 000 000	1 360 000	22,0
20 000 000	30 000 000	3 560 000	28,0
30 000 000	40 000 000	6 360 000	35,0
40 000 000	a viac	9 860 000	40,0

*% zo základu dane presahujúceho príslušný spodný limit intervalu

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Sadzba dane z prevodu a prechodu nehnuteľností u osôb zaradených do III. skupiny			
Základ dane (v Sk)		Sadzba dane	
od	do	fixná suma (v Sk)	% časť (v %) *
	1 000 000	0	4
1 000 000	2 000 000	40 000	5
2 000 000	5 000 000	90 000	6
5 000 000	7 000 000	270 000	7
7 000 000	10 000 000	410 000	8
10 000 000	20 000 000	650 000	10
20 000 000	30 000 000	1 650 000	13
30 000 000	40 000 000	2 950 000	16
40 000 000	a viac	4 550 000	20

*% zo základu dane presahujúceho príslušný spodný limit intervalu

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Od 1.1.2003 sa daň z prevodu a prechodu nehnuteľností riadila podľa nových pravidiel. Sadzba dane z prevodu a prechodu nehnuteľností u osôb zaradených do I. skupiny pri základe dane do 1 mil. Sk bola 0,5% zo základu dane, nad 1 mil. Sk bola 1% zo základu dane. Sadzba dane u osôb zaradených do II. skupiny je 2% zo základu dane. Pre III. Skupinu platili nasledovné sadzby.

Sadzba dane podľa základu dane (v Sk)		
od	do	sadzba dane
0	1 000 000	3% zo základu dane
1 000 000	2 000 000	4% zo základu dane
2 000 000	7 000 000	5% zo základu dane
7 000 000		6% zo základu dane.

Zdroj: Ministerstvo financií SR

Spustením daňovej reformy boli od 1.1.2004 zrušené dane z dedičstva a z darovania a do platnosti vstúpil zákon č. 554/2003 Z.z. o dani z prevodu a prechodu nehnuteľností. Zároveň sa týmto zákon stanovil aj koniec jeho účinnosti a zrušenie aj poslednej majetkovej dane, a to k 31.12.2004. Tento zákon ujednotil sadzbu dane na 3% zo základu dane pre všetky osoby bez rozdielu príbuzenského či iného vzťahu a bez rozdielu výšky základu dane.

Použitá literatúra

1. Ekonomická analýza č. 2 – Prognózovanie dane z príjmov právnických osôb v SR
2. Ekonomická analýza č. 5 – Prognózovanie dane z príjmov fyzických osôb zo závislej činnosti
3. Ekonomická analýza č. 8 – Prvý rok daňovej reformy alebo 19% v akcii
4. Zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov
5. Zákon č. 366/1999 Z.z. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov
6. Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
7. Vnútorný manuál pre riadenie vlastných zdrojov Európskych spoločenstiev na MF SR, interný materiál MF SR, september 2005
8. Správa o menovom vývoji v SR za rok 2005, NBS, máj 2006
9. Výročná správa 2004, NBS